

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, Respublikos g. 94, LT-42136 Rokiškis, tel. (8 458) 31 270, faks.(8 458) 71 420,
el.p.kontrol@post.rokiskis.lt. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188662691

VEIKLOS AUDITO ATASKAITA

VIETINĖ RINKLIAVA UŽ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SURINKIMĄ IR TVARKYMĄ

2022 m. gegužės 10 d. Nr. KAĮ-3

Rokiškis

Su audito ataskaita galima susipažinti
Rokiškio rajono savivaldybės interneto puslapyje
adresu : www.rokiskis.lt

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	3
SANTRAUKA.....	4
ĮŽANGA	6
AUDITO REZULTATAI	9
1. VIETINĖS RINKLIAVOS ATITIKTIS KAINODAROS REIKALAVIMAMS	9
1.1. Nustatant rinkliavą laikytasi kainodaros principų.....	9
1.2. Rinkliava auga didėjant būtinosioms sąnaudoms.	10
1.3. Rinkliava renkama nustatyta tvarka, įsiskolinimai kontroliuojami.....	15
1.4. PRATC mokumo rodikliai geri, tačiau pelningumas mažėja.....	17
2. ATLIEKŲ TVARKYMO PASLAUGŲ VISUOTINUMAS IR KOKYBĖ	19
2.1. Savivaldybės planavimo dokumentuose numatytos priemonės užtikrina paslaugų visuotinumą	19
2.2. Ar visi vietinės rinkliavos mokėtojai gauna atliekų paėmimo paslaugą?	20
2.3. Savivaldybėje skatinamas atliekų rūšiavimas, tačiau trūkumų dar yra.....	21
3. ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ ĮGYVENDINIMAS	22
3.1. Ne visos Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytos užduotys įvykdytos	22
3.2. Nevertinta pažanga prioritetišiose atliekų tvarkymo srityse	23
3.3. Neatsiskaityta už Savivaldybės AT plano 2015-2020 m. įvykdymą	25
4. PRIEŽIŪRA IR KONTROLĖ	26
4.1. Ne visos funkcijos perduotos administratoriui	26
4.2. Kontrolės funkcijas reikia stiprinti.....	26
4.3. Nerengiama KAT ataskaita ir visuomenės informavimo programa	27
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS.....	29
PRIEDAI	

PAGRINDINIAI FAKTAI

21,4 tūkst.

buvo vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą mokėtojų 2021 m.

717,4 tūkst. Eur

priskaityta vietinės rinkliavos 2021 m.

146,4 tūkst. Eur

2021 m. pabaigoje skolingi 4176 vietinės rinkliavos mokėtojai

8,2 tūkst. tonų

atliekų susidarė savivaldybėje 2020 m.

130 tūkst. Eur

PRATC gavo grynojo pelno 2021 m.

166,2 Eur

tokia prognozuojama 2022 m. mišrių komunalinių atliekų 1 tonos tvarkymo kaina

4,6 proc.

padidėjo rinkliavos mokėtojų skaičius palyginus su 2020 m.

34 Eur

vidutiniškai vienam mokėtojui 2021 m. priskaityta vietinės rinkliavos

10,5 proc.

sumažėjo rinkliavos mokėtojų skolos palyginus su 2020 m.

80 proc.

komunalinių atliekų surenkama konteineriuose

3 kartus

sumažėjo PRATC grynasis pelnas palyginus su 2020 m.

54 proc.

nuo rinkliavos įvedimo (2018 m.) išaugo mišrių komunalinių atliekų 1 tonos tvarkymo kaina

SANTRAUKA

Audito svarba

Savivaldybės vykdo joms priskirtą savarankišką funkciją¹ – komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas.

2005 m. liepos 1 d. šešios Panevėžio regiono savivaldybės (Panevėžio miesto ir Panevėžio, Rokiškio, Biržų, Pasvalio bei Kupiškio rajonų), siekdamos užtikrinti efektyvų atliekų tvarkymo sistemos funkcionavimą, kokybiškų ir prieinamų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą visiems regiono komunalinių atliekų turėtojams, jungtinės veiklos sutarties pagrindu įkūrė UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centrą (toliau - PRATC). Šiai įmonei 2017 m. Rokiškio rajono savivaldybė² pavedė komunalinių atliekų sistemos administravimą. Nuo 2018 m. sausio 1 d. Savivaldybės teritorijoje už mišrių komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą taikoma vietinė dvinarė rinkliava.

2017 m. atlikto išankstinio tyrimo³ metu nustatyta, kad tuo metu galiojusios sutartys su atliekų turėtojais neužtikrino paslaugų visuotinumą ir principo „teršėjas moka“, regiono savivaldybių valdoma PRATC veikla buvo nuostolinga. Siekdama įvertinti, kaip įvedus vietinę rinkliavą pasikeitė situacija, Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba 2021 suplanavo veiklos auditą „Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą“, kurį, pritarus Savivaldybės tarybos kontrolės komitetui, įtraukė į 2022 m. veiklos planą.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar nustatyta vietinė rinkliava užtikrina efektyvų ir tinkamą komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą Rokiškio rajone.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar įvesta vietinė rinkliava atitinka kainodaros reikalavimus ir užtikrina komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimą;
- ar pasiektas atliekų tvarkymo paslaugų visuotinumas ir kokybė;
- kaip įgyvendinami planai ir atsiskaitoma už rezultatus;
- ar savivaldybė užtikrina tinkamą atliekų tvarkytojo teikiamos paslaugos priežiūrą ir kontrolę.

Audituojamieji subjektai - UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras, Rokiškio rajono savivaldybės administracija, seniūnijos, kitos įstaigos ar institucijos, veikiančios ir (ar) galinčios suteikti informaciją šioje srityje.

Informaciją rinkome iš UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro, Rokiškio rajono savivaldybės administracijos, Architektūros ir paveldosaugos skyriaus, Aplinkos apsaugos agentūros internetinio tinklapio.

¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533, 6 str. 31 p.

² Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2017-01-27 sprendimas Nr. TS-6 „Dėl pritarimo Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos administravimo sutarčiai“.

³ 2017-10-06 išankstinio tyrimo ataskaita Nr. KAĮ-10 „Apie komunalinių atliekų tvarkymo kainodarą Rokiškio rajono savivaldybėje“.

Audituojamas laikotarpis – 2020 – 2021 m. Siekdami įvertinti tendencijas, kai kuriais atvejais naudojome ankstesnių metų duomenis ir vertinome 2022 m. įvykusius pokyčius.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“.

Pagrindiniai audito rezultatai

- Vietinės rinkliavos nustatymas atitinka kainodaros reikalavimus, surinkimas iš atliekų turėtojų vykdomas nustatyta tvarka, įsiskolinimai kontroliuojami
- Vietinė rinkliava Savivaldybės komunalinių atliekų turėtojams auga didėjant būtinosioms sąnaudoms
- Nėra informacijos, ar visi vietinės rinkliavos mokėtojai (mokantys kintamąją dalį), gauna ir atliekų paėmimo paslaugą, nes duomenys ataskaitoms pateikiami tik apie kolektyvinius konteinerius. Yra trūkumų ir atliekų rūšiavimo srityje
- Komunalinių atliekų tvarkymas Savivaldybėje planuojamas, tačiau neatsiskaityta už Savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2015-2020 m. užduočių įvykdymą, nes to nenumato teisės aktai
- Įvykdytos ne visos Valstybiniame atliekų tvarkymo plane Savivaldybei nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys, nevertinta pažanga prioritetingose atliekų tvarkymo srityse
- Nerengiama ir neviešinama kasmetinė ataskaita apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje, neparengta visuomenės informavimo programa.
- Audito metu nustatyti trūkumai KAT sistemos organizavimo srityse reikalauja didesnės kontrolės

Rekomendacijos

Savivaldybės administracijai

1. Sustiprinti kontrolės funkcijas KAT sistemos organizavimo srityje.
2. Rengiant naujus atliekų tvarkymo planus, numatyti jų kasmetinį vertinimą pagal nustatytus kriterijus.
3. Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse⁴ nustatyta tvarka rengti ir viešinti ataskaitas apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje.
4. Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse⁵ nustatyta tvarka parengti visuomenės informavimo programą.

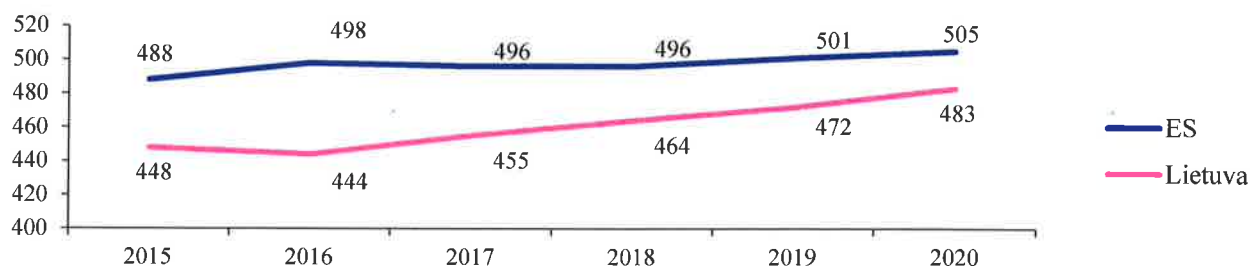
⁴ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-131 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“, 85 p.

⁵ Ten pat, 86 p.

IŽANGA

Augant ekonomikai ir vartojimui komunalinių atliekų kiekis Europos Sąjungoje didėja. Eurostato duomenimis 2015 m. kiekvienam gyventojui teko vidutiniškai 488 kg komunalinių atliekų, o 2020 m. – 505 kg per metus (1 pav.).

1 pav. Komunalinių atliekų susidarymas 1 gyventojui ES ir Lietuvoje, kg

Šaltinis – Kontrolės ir audito tarnyba pagal Eurostato duomenis (internetinis duomenų kodas: CEI PC031).

Siekiant, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės aplinkai ir žmonių sveikatai, ES teisės aktuose nustatyti atliekų tvarkymo principai, prioritetai ir reikalavimai, kuriuos turi įgyvendinti kiekviena valstybė narė. Lietuva, kaip ir kitos ES narės, įsipareigojo įvykdyti atliekų tvarkymo užduotis, kurios, remiantis ES direktyvomis, yra nustatytos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane. Šias užduotis turi įgyvendinti valstybės institucijos, savivaldybės, gamintojai ir importuotojai, atliekų tvarkytojai.

Savivaldybės yra pagrindinė grandis^{6 7}, organizuojanti komunalinių atliekų tvarkymą – atliekų surinkimą, vežimą, naudojimą ir šalinimą. Todėl, įgyvendinant Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytas užduotis, vis svarbesnis vaidmuo tenka savivaldybėms. Tačiau dažnai savivaldybių KAT sistemos veikia nepakankamai efektyviai – gyventojams nesudaromos pakankamos galimybės rūšiuoti atliekas, jos neišvežamos laiku, teikiamų paslaugų kokybė neatitinka vartotojų poreikių, nėra priežiūros ir kontrolės mechanizmo.

Svarbiausias Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje numatytas aplinkos apsaugos politikos tikslas – pasiekti, kad Lietuvos aplinka būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius. Šioje strategijoje atliekų tvarkymo sričiai nustatytas tikslas – mažinti susidarantių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą ir racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, taip sumažinant gamtos, kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose⁸.

Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje pažymima, kad Savivaldybėse nepakankamai sparčiai plėtojamos KAT sistemos, surenkamos tinkamos perdirbti antrinės žaliavos – iš esmės neatliekamos pareigos organizuojant KAT, atskirą atliekų surinkimą, netinkamai vykdomos nustatytos užduotys. Todėl neugdomas visuomenės sąmoningumas, asmenys nenoriai renka ir rūšiuoja atliekas, nes

⁶ Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 31 p., komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas yra priskirtas savarankiškomis savivaldybių funkcijoms.

⁷ Remiantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo nuostatomis pagrindinę atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Jos organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinai jų teritorijose susidarantioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą bei administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

⁸ Lietuvos Respublikos seimo 2015-04-16 nutarimas „Dėl nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ Nr. XII-1626. 2, 32 p.

trūksta rūšiavimo priemonių, netaikomas rūšiuojančių savo atliekas asmenų skatinimas ir nefiksuojamas rūšiavimo faktas.

Komunalinės atliekos⁹ – mišrios ir atskirai surinktos buitinės atliekos, įskaitant popieriaus ir kartono, stiklo, metalų, plastiko, biologines, medienos, tekstilės, pakuočių, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių, taip pat stambiašias atliekas, įskaitant čiužinius ir baldus, ir atliekas, surinktos iš kitų šaltinių, kai jos savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas. Prie komunalinių atliekų nepriskiriamos gamybos, sveikatos priežiūros veikloje susidarančios atliekos, žemės ūkio, miškininkystės, žvejybos, septikų, taip pat kanalizacijos ir nuotekų valymo atliekos, įskaitant nuotekų dumblą, eksploatuoti netinkamos transporto priemonės ir statybinės atliekos.

Atliekų tvarkymo įstatyme¹⁰ nustatyta, kad Savivaldybių KAT paslaugų teikimas apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems savivaldybių teritorijose esantiems komunalinių atliekų turėtojams.

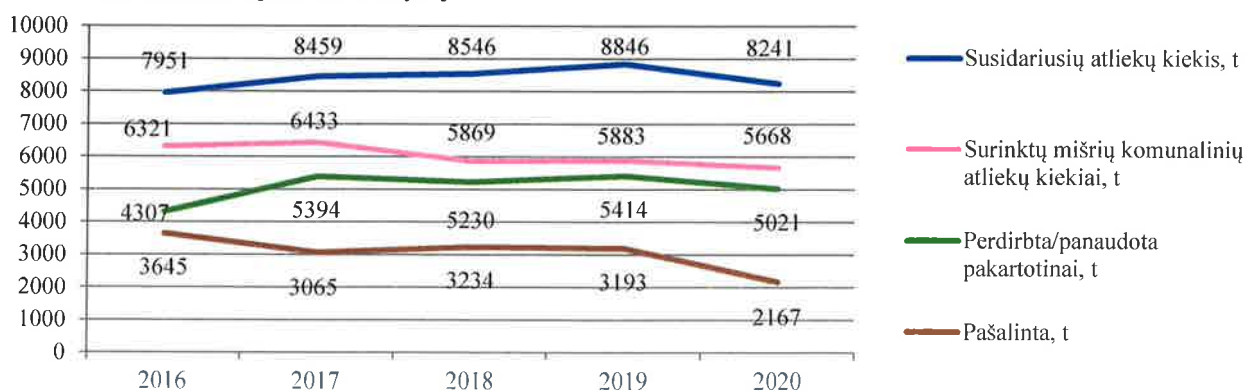
Savivaldybės atliekų tvarkymo veikloje atlieka šias funkcijas:

- Organizuoja atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris nebeegzistuoja, tvarkymą;
- Tvirtina savivaldybių atliekų tvarkymo planus bei taisykles, nustato tarifus ir/ arba vietines rinkliavas - įkainius už atliekų tvarkymo paslaugas;
- Konkurso tvarka parenka komunalinių atliekų tvarkytojus;
- Paveda kitiems subjektams vykdyti savivaldybei priskirtų KAT funkcijas ir kontroliuoja šių subjektų veiklą savivaldybėse.
- Kontroliuoja, kaip gyventojai, įmonės ir organizacijos laikosi savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių.

Komunalinių atliekų kiekis ir sudėtis tiesiogiai priklauso nuo gyventojų skaičiaus, jų gyvenamos vietos ir pajamų.

Surenkamų atliekų kiekis Savivaldybėje iki 2019 m. augo, tačiau 2020 m. sumažėjo. Nežymią mažėjimo tendenciją turi ir surenkamų mišrių komunalinių atliekų kiekiai. Ypač sumažėjo šalinamų sąvartynose atliekų kiekis ir dalis (iki 26 proc.) bendroje atliekų tvarkymo grandinėje (2 pav.).

2 pav. Susidariusių, perdirbtų/ panaudotų, pašalintų atliekų ir surinktų mišrių komunalinių atliekų kiekių tendencijos 2016-2020 m. Rokiškio rajono savivaldybėje

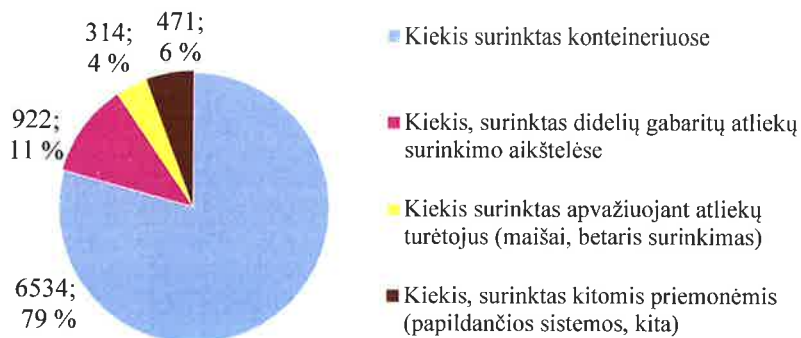
Šaltinis – Kontrolės ir audito tarnyba pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis ir PRATC 2020 m. metinį pranešimą.

⁹ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 2 str. 39 p.

¹⁰ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787.

Didžiausias atliekų kiekis surenkamas konteineriuose (3 pav.)

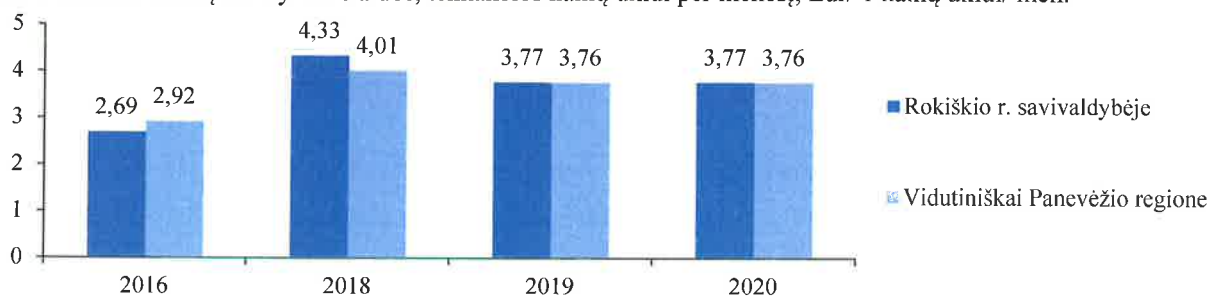
3 pav. Komunalinių atliekų surinkimas 2020 m., kiekis t/ proc.

Šaltinis – Kontrolės ir audito tarnyba pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis.

Savivaldybėje komunalinių atliekų tvarkymo išlaidos, tenkančios 1 namų ūkiui padidėjo nuo 2,69 Eur 2016 m. iki 3,77 Eur 2020 m. arba 40 proc. 2020 m. Savivaldybėje šios išlaidos buvo artimos Panevėžio regiono vidurkiui (4 pav.).

4 pav. Vidutinės atliekų tvarkymo išlaidos, tenkančios namų ūkiui per mėnesį, Eur/ 1 namų ūkiui/ mėn.

Šaltinis – Kontrolės ir audito tarnyba pagal Aplinkos apsaugos agentūros duomenis.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. Rokiškio rajono savivaldybės teritorijoje už mišrių komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą taikoma vietinė dvinarė rinkliava. Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėse¹¹ nustatyta, kad įmokos dydis turi būti toks, kad iš nekilnojamojo turto objektų savininkų arba jų įgaliotų asmenų surinktomis lėšomis būtų apmokėtos visos būtinosios, su komunalinių atliekų tvarkymu susijusios, sąnaudos.

¹¹ Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas "Dėl vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo". 2013-07-24. Nr. 711.

AUDITO REZULTATAI

1. VIETINĖS RINKLIAVOS ATITIKTIS KAINODAROS REIKALAVIMAMS

Laikysime, kad vietinė rinkliava atitinka kainodaros reikalavimus ir užtikrina KAT sistemos finansavimą, kai:

- nustatant rinkliavą laikomasi KAT paslaugų kainodaros principų;
- savivaldybės nustatytas vietinės rinkliavos dydis užtikrina, kad surinktomis lėšomis būtų apmokėtos visos su KAT susijusios būtinosios sąnaudos;
- užtikrinamas vietinės rinkliavos surinkimas iš visų Savivaldybės atliekų turėtojų;
- KAT sistemos administratoriaus (PRATC) veikla yra efektyvi.

1.1. Nustatant rinkliavą laikytasi kainodaros principų

LR Atliekų tvarkymo įstatyme¹² nustatyti KAT paslaugų kainodaros už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą principai: solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principais ir atliekų tvarkymo srityje taikomu principu „teršėjas moka“ (1 lentelė).

1 lentelė. Kainodaros principų reikšmės

Kainodaros principas	Principo reikšmė
Solidarumo	principas reiškia, kad palankesnes sąlygas turintys komunalinių atliekų turėtojai prisideda prie KAT finansavimo, kad būtų sudarytos prieinamos sąlygos naudotis KAT paslaugomis komunalinių atliekų turėtojams, kurie tokių sąlygų neturi
Proporcingumo	principo įgyvendinimas turi užtikrinti, kad rinkliavos dydis neviršytų to, kiek yra būtina KAT sistemos eksploatavimo ir KAT paslaugos finansavimo tikslui pasiekti.
Nediskriminavimo	principas reiškia, kad, nustatant rinkliavą tos pačios kategorijos komunalinių atliekų turėtojams, turi būti taikomi vienodi rinkliavos nustatymo ir apskaičiavimo metodai, tvarka ir dydžiai
Sąnaudų susigrąžinimo	principas reikalauja, kad už suteiktą paslaugą gautos pajamos padengtų būtinąsias su KAT susijusias sąnaudas
„Teršėjas moka“	principas nustato, kad visas KAT išlaidas turi apmokėti pirminis atliekų darytojas

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal Atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas.

Šių principų Savivaldybė turi laikytis rengdama savo teisės aktus, reglamentuojančius vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą paslaugų kainodarą. Savivaldybė yra parengusi Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės¹³ (toliau – Taisyklės), Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodiką¹⁴ (toliau – Metodika) ir Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatus¹⁵ (toliau – Nuostatai).

¹² Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas. 1998-06-16 Nr. VIII-787. 30² str.

¹³ Savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-131 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“. Pakeitimas 2017-10-27, TS-180.

¹⁴ Savivaldybės tarybos 2017-06-23 sprendimas Nr. TS-128 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“: Savivaldybės tarybos 2021-12-23 sprendimas Nr. TS-250 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“.

¹⁵ Savivaldybės tarybos 2017-10-27 sprendimas Nr. TS-179 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatų patvirtinimo“ ir pakeitimas Savivaldybės tarybos 2020-10-27 sprendimas Nr. TS-257; Savivaldybės tarybos 2021-12-23 sprendimas Nr. TS-251 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatų patvirtinimo“.

Solidarumo principo užtikrinimui Metodikoje nustatyta, kad vietinės rinkliavos dydis nepriklauso nuo ekonominių sąlygų, gyvenamosios vietos, atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių, nes atskiroms nekilnojamojo turto objektų kategorijoms nustatyti dvinarės rinkliavos dedamųjų parametrai, pagal kuriuos pastovioji dalis priklauso nuo nekilnojamojo turto objektų skaičiaus arba jų ploto, o kintamoji dalis – konteinerių skaičiaus, tūrio, jų ištuštinimo dažnio arba gyventojų skaičiaus, nekilnojamojo turto objektų skaičiaus ar jo ploto. Taip sudaromos prieinamos sąlygos visiems komunalinių atliekų turėtojams naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis.

Proporcingumo principui užtikrinti Metodikoje nustatyta, kad skaičiuojant būtinąsias sąnaudas įvertinamas planuojamas susidaryti komunalinių atliekų, pateksiančių į Savivaldybės KAT sistemą, kiekis pagal atskiras komunalinių atliekų rūšis. Rinkliavos dydis apskaičiuojamas nustatčius komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos būtinąsias sąnaudas, o skaičiuojant būtinąsias sąnaudas įvertinamas planuojamas susidaryti komunalinių atliekų kiekis, todėl galima teigti, kad komunalinių atliekų turėtojams nustatyta rinkliava proporcinga galinčiam susidaryti ar susidarančiam komunalinių atliekų kiekiui, kaip tai numato proporcingumo principas.

Nediskriminavimo principo užtikrinimui Metodikoje numatyta, kad nustatant rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą tos pačios kategorijos komunalinių atliekų turėtojams, taikomi vienodi rinkliavos nustatymo ir apskaičiavimo metodai, tvarka ir dydžiai.

Taisyklių ir Metodikos nuostatos rodo, kad vadovautasi *sąnaudų susigrąžinimo* principu, nes nustatyta, kad už suteiktą paslaugą gautos pajamos turi padengti būtinąsias su KAT susijusias sąnaudas, reikalingas tai paslaugai teikti. Nustatyti toks rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydis, kuris užtikrina, kad komunalinių atliekų turėtojais padengs būtinąsias su KAT susijusias sąnaudas, kurios patiriamos siekiant užtikrinti, kad KAT sistema atitiktų teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

Principas „*teršėjas moka*“ Savivaldybės Taisyklėse ir Nuostatuose yra užtikrintas, nes nustatyta, kad visi atliekų turėtojai turi prievolę mokėti Savivaldybės nustatytą įmoką už komunalinių atliekų tvarkymą.

Audito metu nustatyta, kad Savivaldybės vidiniai teisės aktai, reglamentuojantys vietinės rinkliavos už KAT paslaugų kainodarą – Metodika, Nuostatai ir Taisyklės - parengti laikantis KAT paslaugų kainodaros principų, nustatytų Atliekų tvarkymo įstatyme¹⁶.

1.2. Rinkliava auga didėjant būtinosioms sąnaudoms

Būtinųjų sąnaudų apskaičiavimas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintomis taisyklėmis¹⁷ įmokos dydis turi būti toks, kad iš nekilnojamojo turto objektų savininkų arba jų įgaliotų asmenų surinktomis lėšomis būtų apmokėtos visos būtiniosios sąnaudos. O būtiniosios sąnaudos apskaičiuojamos kaip atskirų KAT paslaugos teikimo veiklos (surinkimas, vežimas, naudojimas, šalinimas, šių veiklų organizavimas, stebėseną, šalinimo vietų vėlesnė priežiūra) rūšių ir įmokos administravimo, be kurių neįmanoma įgyvendinti KAT tikslų, uždavinių ir konkrečių priemonių, nustatytų regioniniame ir (ar) savivaldybės atliekų tvarkymo plane, bendrųjų sąnaudų suma.

¹⁶ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas. 1998-06-16 Nr. VIII-787, 30² str.

¹⁷ Lietuvos Respublikos vyriausybės 2013-07-24 nutarimas Nr. 711 „Dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (5, 6, 21 p.)

Savivaldybės patvirtintoje Metodikoje ir faktiniuose paskaičiavimuose numatytos sąnaudos atitinka LR vyriausybės nutarime¹⁸ nurodytų būtinųjų sąnaudų pobūdį.

Vadovaujantis Metodika visos su KAT susijusios sąnaudos apskaičiuojamos sudėjus atskirų KAT veiklų sąnaudas (2 lentelė).

2 lentelė. Visos su komunalinių atliekų tvarkymu susijusios sąnaudos, Eur su PVM

Visos su KAT tvarkymu susijusios sąnaudos	2019 m.	2020 m.	2021 m. (laukiama)	2022 m. (prognuzuojama)	Pokytis 2022 m. palyginus	
					su 2019 m., proc., +/-	su 2021 m., proc., +/-
Mišrių komunalinių atliekų surinkimo	149 463	170 933	261 222	265 184	+77,42	+1,52
Mišrių komunalinių atliekų apdorojimo ir šalinimo	360 198	352 979	349 493	430 483	+19,51	+23,17
Žaliųjų ir biologiškai skaidžių atliekų surinkimo ir tvarkymo	4 753	17 479	17 016	18 123	+281,30	+6,51
Kitų komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo	3 267	14 986	23 977	14 350	+339,24	-40,15
Komunalinių atliekų sistemos administravimo	99 468	105 905	108 170	125 740	+26,41	+16,24
Iš viso	617 149	662 282	759 879	853 881	+38,36	+12,37
Pokyčiai (iš viso) palyginus su praėjusiais metais: Eurais, +, -	X	+45133	+97597	+94002	X	X
procentais, +, -	X	-7,3	+14,7	+12,4	X	X

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

2022 m. sąnaudos prognozuojamos 38 proc. didesnės nei buvo 2019 m. Išaugo visų veiklų sąnaudos, tačiau augimui didžiausią įtaką turėjo mišrių komunalinių atliekų surinkimo bei apdorojimo ir šalinimo sąnaudų augimas. 2022 m. prognozuojamas sąnaudas palyginus su 2021 m., augimas yra 12 proc. Daugiausiai išaugo mišrių komunalinių atliekų apdorojimo ir šalinimo sąnaudos.

Įvertinus KAT sąnaudas ir mišrių komunalinių atliekų kiekius paskaičiuojama mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kaina (3 lentelė, 5 pav.).

3 lentelė. Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kaina, Eurais

Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kaina	2019 m.	2020 m.	2021 m. (laukiama)	2022 m. (prognuzuojama)	Pokytis 2022 m. palyginus	
					su 2019 m., proc., +/-	su 2019 m., proc., +/-
KAT sąnaudos, Eur	617 149	662 282	759 879	853 881	+38,36	+12,37
Mišrių komunalinių atliekų kiekis, t	5 869	5 668	5 571	5 137	-12,47	-7,79
Pokytis su ankstesniais metais, t	X	-201	-97	-434	X	X
Pokytis su ankstesniais metais, proc.	X	-3,42	-1,71	-7,79	X	X
Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo kaina, Eur/t	105,15	116,85	136,40	166,23	+58,09	+21,87
Pokytis su ankstesniais metais, t	X	+11,7	+19,55	+29,83	X	X
Pokytis su ankstesniais metais, proc.	X	+11,1	+16,7	+21,9	X	X

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

¹⁸ Lietuvos Respublikos vyriausybės 2013-07-24 nutarimas Nr. 711 „Dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“. 21 p.

Rinkliavos dydžio nustatymas ir perskaičiavimas

Nuo 2018 m. sausio 1 d. Savivaldybėje už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą taikoma vietinė dvinarė rinkliava. Jos dydis nesikeitė ketverius metus, o nuo 2022 m. sausio 1 d. Savivaldybės taryba patvirtino naujus dydžius.

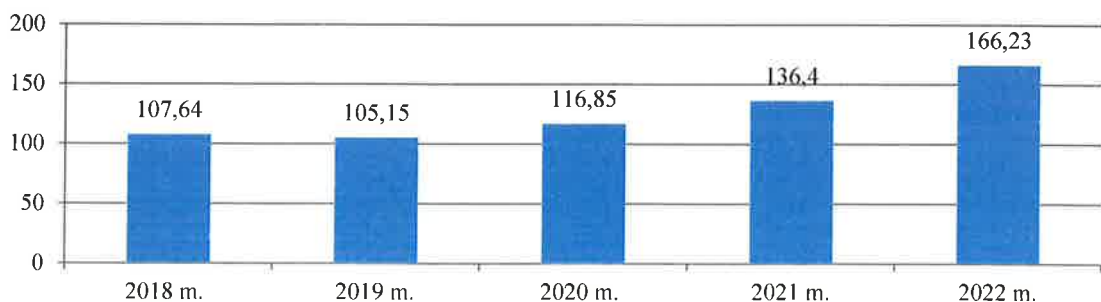
Vietinės rinkliavos dydžiai apskaičiuojami remiantis prielaidomis dėl su KAT susijusių sąnaudų, surenkamų ir sutvarkomų mišrių komunalinių atliekų ir kitų komunalinių atliekų kiekių, vietinės rinkliavos apmokestinimo parametrų dydžių, bei vadovaujantis LR Vyriausybės patvirtintomis vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių nuostatomis priskiriant sąnaudas pastoviosioms ir kintamosioms, ir nustatant rinkliavos pastoviosios ir kintamosios dedamųjų parametrus.

Pasikeitus prielaidoms, Savivaldybės taryba patvirtino naujus Rinkliavos dydžius, kurie palyginus su ankstesniais auga. Jų augimas susijęs su:

- Panevėžio regiono sąvartyne įkainių išaugimu (auga mokestis už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamoms atliekoms, auga mokėjimai MBA operatoriumi (dėl vis didesnio mišrių komunalinių atliekų perdirbimo/atliekų panaudojimo procento MBA), atsirado didelių gabaritų ir gatvių valymo ir biologiškai nesuyrančių atliekų tvarkymo kitais būdais sąnaudos (kadangi šių atliekų negalima šalinti sąvartyne);
- mišrių komunalinių atliekų surinkimo sąnaudų išaugimu, pasirašius naują sutartį su šių atliekų surinkėju;
- maisto ir virtuvės atliekų surinkimo plėtra (skaičiuojant 2018 m. sąnaudas, tai nebuvo numatyta);
- tekstilės atliekų surinkimo plėtra (skaičiuojant 2018 m. sąnaudas, tai nebuvo numatyta);
- KAT sistemos administravimo sąnaudų augimu, augant darbo užmokesčiui ir kitoms administravimo sąnaudoms.

2022 m. prognozuojamos Savivaldybės KAT sąnaudos yra 853,9 tūkst. Eur, arba 32 proc. didesnės nei 2018 m. sąnaudos, pagal kurias paskaičiuoti iki 2022 m. galioję Rinkliavos dydžiai. Prognozuojamų sąnaudų pastovi ir kintama dalys sudaro po 426,9 tūkst. Eur, arba po 50 proc. visų KAT sąnaudų.

5 pav. Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo Savivaldybėje kaina, Eur/t

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

Prognozuojama, kad 2022 m. mišrių komunalinių atliekų (toliau – MKA) 1 tonos tvarkymo kaina sudarys 166,23 Eur ir bus 22 proc. (29,83 Eur) didesnė nei 2021 m. Palyginus su 2018 m. (kada buvo patvirtinti iki 2022 m. galioję Rinkliavos dydžiai) šis augimas dar didesnis, nes kaina išauga net 54,4 proc. (58,59 Eur).

Rinkliavos apmokestinimo bazės pokyčius palyginus su 2017 m. (kada buvo patvirtinti iki 2022 m. galioję Rinkliavos dydžiai), nustatyta, kad:

- apmokestinamas plotas (be garažų paskirties ir sodų paskirties NT objektų) didėja 220,4 tūkst. m² arba 11,8 proc.
- apmokestinamų NT objektų (garažų paskirties ir sodų paskirties NT objektai) skaičius išauga 1,3 tūkst. vnt. arba 83 proc.
- gyventojų skaičius sumažėja 3,2 tūkst. gyventojų arba 10,1 proc.

Tam, kad būtų padengtos visos prognozuojamos 2022 m. su Savivaldybės KAT susijusios sąnaudos, vadovaujantis Metodika¹⁹, paskaičiuoti nauji Rinkliavos dydžiai (3 priedas). Vietinę rinkliavą sudarančios pastovioji ir kintamoji dalys didėja skirtingai:

- Pastovioji dalis didėja nuo 0 proc. (žemės ūkio paskirties objektai bei netinkami naudoti objektai) iki 36,4 proc. (kultūros bei mokslo paskirties objektai);
- Kintamoji dalis didėja nuo 33 proc. (žemės ūkio paskirties objektai) iki 75 proc. (garažų paskirties objektai).

Rinkliava NT objektams, kurie naudojami individualiais konteineriais, priklausomai nuo jų talpos didėja nevienodai: jei 120 l ir 240 l talpos konteinerio ištuštinimas didėja 50,54 proc., tai didesnės talpos konteinerių ištuštinimas didėja daugiau (54,1 – 54,9 proc.) (4 lentelė).

4 lentelė. Vietinės rinkliavos kintamoji dalis NT objektams, kurie naudojami individualiais konteineriais

Konteinerių talpos	Dydžiai 2018-2021 m.		Nauji dydžiai nuo 2022 m.		Pokyčiai (skaičius, procentas)	
120 l talpos konteineris	0,93	Eur/1 kont. ištušt.	1,4	Eur/1 kont. ištušt.	0,47	50,54
240 l talpos konteineris	1,86	Eur/1 kont. ištušt.	2,8	Eur/1 kont. ištušt.	0,94	50,54
770 l talpos konteineris	5,97	Eur/1 kont. ištušt.	9,2	Eur/1 kont. ištušt.	3,23	54,10
1100 l talpos konteineris	8,52	Eur/1 kont. ištušt.	13,2	Eur/1 kont. ištušt.	4,68	54,93

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

Rinkliavos kintamoji dalis laikinų statinių naudotojams ir renginių ar projektų įgyvendintojams didėja nevienodai, tačiau priklauso nuo konteinerio talpos: 12 ir 240 t konteinerių ištuštinimas didėja 55,9 proc., o 770-1100 t – atitinkamai 54,23 proc. ir 54,25 proc. (5 lentelė).

5 lentelė. Vietinės rinkliavos kintamoji dalis laikinų statinių naudotojams, renginių ar projektų įgyvendintojams (kai sukuriama atliekos nėra siejamos su NT objektu)

Konteinerių talpos	Dydžiai 2018-2021 m.		Nauji dydžiai nuo 2022 m.		Pokyčiai (skaičius, procentas)	
120 l talpos konteineris	1,86	Eur/1 kont. ištušt.	2,9	Eur/1 kont. ištušt.	1,04	55,91
240 l talpos konteineris	3,72	Eur/1 kont. ištušt.	5,8	Eur/1 kont. ištušt.	2,08	55,91
770 l talpos konteineris	11,93	Eur/1 kont. ištušt.	18,4	Eur/1 kont. ištušt.	6,47	54,23
1100 l talpos konteineris	17,05	Eur/1 kont. ištušt.	26,3	Eur/1 kont. ištušt.	9,25	54,25

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

Siekiant įvertinti Rinkliavos dydžių pokyčių įtaką gyventojams, lentelėse žemiau pateikiame naujų nuo 2022 m. ir galiojusį 2018-2021 m. Savivaldybės gyventojų Rinkliavos įmokų palyginimą.

Rinkliava daugiabučių gyventojams didėja nuo 10,1 Eur per metus iki 45,6 Eur (atitinkamai nuo 42,3 iki 51,6 proc.). Pastovioji dalis didėja 27 proc., o kintamoji – 55 proc. (6 lentelė).

¹⁹Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2021-12-23 sprendimas Nr. TS-250 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodikos patvirtinimo“.

6 lentelė. Daugiabučių butų gyventojų vietinės rinkliavos įmokos dydžiai

Buto plotas, m ²	Gyventojų sk.	Dydžiai 2018-2021 m., Eur/ metus			Nauji dydžiai nuo 2022 m., Eur/ metus			Pokyčiai			
		Pastovioji dalis	Kintamoji dalis	Viso	Pastovioji dalis	Kintamoji dalis	Viso	Pastoviosios d., proc.	Kintamosios d., proc.	Viso, Eur/ metus	Viso, proc.
50	1	11,0	12,9	23,9	14,0	20,0	34,0	27,27	55,04	10,1	42,26
50	2	11,0	25,8	36,8	14,0	40,0	54,0	27,27	55,04	17,2	46,74
50	3	11,0	38,7	49,7	14,0	60,0	74,0	27,27	55,04	24,3	48,89
50	4	11,0	51,6	62,6	14,0	80,0	94,0	27,27	55,04	31,4	50,16
50	5	11,0	64,5	75,5	14,0	100,0	114,0	27,27	55,04	38,5	50,99
50	6	11,0	77,4	88,4	14,0	120,0	134,0	27,27	55,04	45,6	51,58

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

Rinkliavos dydžiai individualių namų gyventojams didėja nuo 9,8 Eur per metus iki 22,9 Eur per metus (atitinkamai nuo 33,3 iki 41,3 proc.). Pastovioji dalis didėja 27,3 proc., o kintamoji – nuo 50 proc. iki 51,4 proc. (7 lentelė).

7 lentelė. Individualių namų gyventojų vietinės rinkliavos įmokos dydžiai

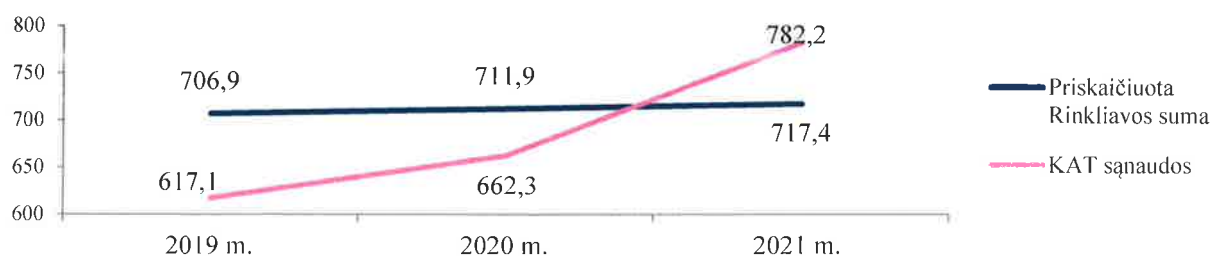
Buto plotas, m ²	Gyventojų sk.	Dydžiai 2018-2021 m., Eur/ metus			Nauji dydžiai nuo 2022 m., Eur/ metus			Pokyčiai			
		Pastovioji dalis	Kintamoji dalis	Viso	Pastovioji dalis	Kintamoji dalis	Viso	Pastoviosios d., proc.	Kintamosios d., proc.	Viso, Eur/ metus	Viso, proc.
100	1	22,0	7,4	29,4	28,0	11,2	39,2	27,27	51,35	9,8	33,33
100	2	22,0	11,2	33,2	28,0	16,8	44,8	27,27	50,00	11,6	34,94
100	3	22,0	16,7	38,7	28,0	25,2	53,2	27,27	50,90	14,5	37,47
100	4	22,0	22,3	44,3	28,0	33,6	61,6	27,27	50,67	17,3	39,05
100	5	22,0	27,9	49,9	28,0	42,0	70,0	27,27	50,64	20,1	40,28
100	6	22,0	33,5	55,5	28,0	50,4	78,4	27,27	50,45	22,9	41,26

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

Pagal naują Metodiką paskaičiuoti rinkliavos dydžiai padengs visas būtinausias KAT išlaidas. 2022 m. Rinkliavos dydžiai vidutiniškai 43,1 proc. didesni nei galioję 2018-2021 m. Didžiausią įtaką dvinarės rinkliavos dydžių augimui turi išaugusios KAT sąnaudos bei išaugusi MKA surinkimo ir tvarkymo kaina. Tačiau Rinkliavos dydis išaugs mažiau nei MKA surinkimo ir tvarkymo kaina, nes jos augimą dalinai kompensuoja padidėjęs apmokestinamas plotas ir NT objektų skaičius.

PRATC aiškinamajame rašte išdėstyti Rinkliavos didėjimą lemiantys veiksniai yra įvardinti, išnagrinėti ir pagrįsti skaičiavimais, todėl manome, kad PRATC inicijuoti Rinkliavos dydžio nustatymo pokyčiai nuo 2022 m. yra pagrįsti, nes 2021 m. Savivaldybėje priskaičiuota Rinkliavos suma jau nepadengia su KAT susijusių sąnaudų (6 pav.).

6 pav. Savivaldybėje priskaičiuotos Rinkliavos ir KAT sąnaudų pokyčiai, tūkst. Eur

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis keičiant Rinkliavos dydį (2021-10-22 raštas Nr. S-739).

1.3. Rinkliava renkama nustatyta tvarka, įsiskolinimai kontroliuojami

Rinkliavų nustatymą, rinkimą ir kontrolę reglamentuoja Rinkliavų įstatymas²⁰. Jame nustatyta, kad Vietinė rinkliava tai yra savivaldybės tarybos sprendimu ir jos nustatyta tvarka nustatyta privaloma įmoka, galiojanti tos savivaldybės teritorijoje. Viena iš galimų vietinių rinkliavų - rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą (toliau – Rinkliava).

Savivaldybės taryba tvirtina vietinės rinkliavos nuostatus, kuriuose nustato:

- 1) vietinės rinkliavos dydį;
- 2) vietinės rinkliavos mokėjimo tvarką;
- 3) vietinės rinkliavos lengvatas;
- 4) vietinės rinkliavos grąžinimo tvarką;
- 5) delspinigių dydį, jų apskaičiavimo, mokėjimo tvarką ir atleidimo nuo delspinigių atvejus;
- 6) vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą mokėtojui numatytos teikti paslaugos kokybės reikalavimus ir (ar) teikimo sąlygas (apimtį, asortimentą, terminus, periodiškumą ir kita), taip pat kriterijus ir subjektą, įgaliotą vertinti (nustatyti), ar yra (nėra) pažeisti šios paslaugos teikimo kokybės reikalavimai ir (ar) teikimo sąlygos.

Vietinė rinkliava mokama į savivaldybės, nustačiusios vietinę rinkliavą, biudžeto sąskaitą. Vietinių rinkliavų rinkimo kontrolė Rinkliavų įstatymu pavesta savivaldybei, nustačiusiai vietinę rinkliavą ir kontrolės ir audito tarnybai.

Rinkliava Savivaldybėje pradėta taikyti nuo 2018 m. sausio 1 d. Jos įvedimu buvo siekiama apmokestinti visus NT objektų savininkus, o ne tik tuos, kurie savanoriškai sudaro sutartis.

Rinkliavą Savivaldybėje administruoja PRATC. Viena iš funkcijų, numatytų administravimo sutartyje²¹ yra Savivaldybės tarybos patvirtintos Rinkliavos rinkimas²².

Rinkliavos mokėtojų skaičius Savivaldybėje auga. Per ketverius metus (2018-2021 m.) apmokestintų atliekų turėtojų (nekilnojamojo turto objektų) skaičius rajone išaugo 7,9 proc. arba 1561. 2021 m., palyginus su 2020 m., Rinkliavos mokėtojų skaičius padidėjo 948 arba 4,6 proc. Didžiąją dalį (74 proc. arba 700) šio padidėjimo sudaro fiziniai asmenys (8 lentelė).

8 lentelė. Rinkliavos mokėtojų skaičius Savivaldybėje 2018 - 2021 metais

Rodikliai	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Vietinės rinkliavos mokėtojų skaičius, iš jų:	19846	20098	20459	21407
- fizinių asmenų	17529	17730	17817	18517
- juridinių asmenų	399	420	421	450

²⁰ Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas, 2000-06-13, Nr. VIII-1725.

²¹ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2017-01-27 sprendimas Nr. TS-6 „Dėl pritarimo Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos administravimo sutarčiai“.

²² Vykdydamas šią funkciją PRATC įsteigė Rinkliavų ir kontrolės padalinį, kuris vykdo Rinkliavos administravimą:

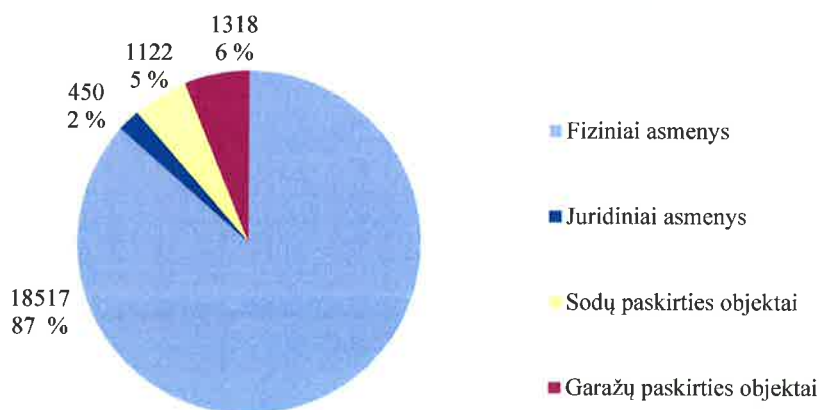
- pagal savivaldybės nustatytą rinkliavos dydį apskaičiuoja mokėtiną sumą komunalinių atliekų turėtojams ir Vietinės rinkliavos nuostatų nustatyta tvarka parengia bei pateikti mokėjimo pranešimus komunalinių atliekų turėtojams;
- nagrinėja atliekų turėtojų skundus, prašymus dėl kintamosios rinkliavos dedamosios nemokėjimo, rinkliavos permokos grąžinimo, neteisingo apskaičiavimo ir kitų klausimų, susijusių su vietine rinkliava, bei priima sprendimus dėl tokių prašymų;
- Vietinės rinkliavos nuostatų nustatyta tvarka organizuoja ir vykdo vietinės rinkliavos surinkimą iš komunalinių atliekų turėtojų, vietinės rinkliavos permokų grąžinimą, vykdyti vietinės rinkliavos įmokų apskaitą;
- pagal Vietinės rinkliavos nuostatų reikalavimus nustato vietinės rinkliavos nesumokėjusius komunalinių atliekų turėtojus ir pateikia jiems pranešimus / raginimus sumokėti vietinę rinkliavą;
- organizuoja nesumokėtos vietinės rinkliavos, apskaičiuotų delspinigių išieškojimą iš komunalinių atliekų turėtojų;
- komunalinių atliekų turėtojų sumokėtas vietinės rinkliavos įmokas kaupia specialioje surenkamoje administratoriaus sąskaitoje;
- faktiškai surinktas rinkliavos lėšas už einamąjį mėn. perveda į Savivaldybės administracijos sąskaitą iki kito mėnesio 25 dienos;
- rengia ir teikia derinti savivaldybės administracijai Vietinės rinkliavos nuostatų pakeitimo projektus.

- sodų paskirties objektų	707	716	957	1122
- garažų paskirties objektų	1211	1232	1264	1318
Priskaityta suma per metus, Eur	680484,29	706899,70	711909,48	717432,84
Vidutiniškai 1 atliekų turėtoji/ nekilnojamojo turto objektui priskaityta suma per metus, Eur	34,29	35,17	34,80	33,51

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC 2020 m. ir 2021 m. metinius pranešimus.

2021 m. didžiąją dalį (87 proc.) Rinkliavos mokėtojų sudaro fiziniai asmenys (7 pav.)

7 pav. Rokiškio r.savivaldybės vietinės rinkliavos mokėtojai 2021 m., skaičius/proc.

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC 2021 m. metinį pranešimą.

Priskaityta Rinkliavos suma per keturis metus išaugo 5,4 proc. (36948,55 Eur). Lyginant su 2020 m., 2021 m. priskaityta 0,8 proc. arba 5523,36 Eur. daugiau (9 lentelė).

9 lentelė. Vietinės rinkliavos surinkimas Savivaldybėje 2018-2021 m.

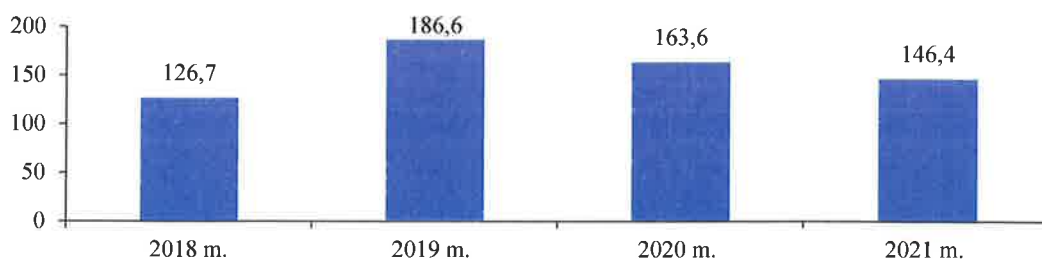
Metai	Priskaityta suma, Eur	Apmokėta suma, Eur	Priskaitymo ir apmokėjimo santykis, proc.	Nesumokėta suma už laikotarpį, Eur	Nesumokėta suma atitinkamų metų pabaigoje, Eur	Skolos pokyčiai metų pabaigoje, palyginus su ankstesniais metais, Eur, +,-
2018	680484,29	554129,05	81,43	126355,24	126355,24	x
2019	706899,70	646682,95	91,48	60216,75	186571,99	+60,216,75
2020	711909,48	734893,44	103,23	-22983,96	163569,27	-23002,72
2021	717432,84	734648,95	102,4	-17216,11	146353,16	-17216,11

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC 2020 m. ir 2021 m. metinius pranešimus.

Priskaitymo ir apmokėjimo santykis per ketverius metus padidėjo nuo 81,4 proc. 2018 m. iki 102,4 proc. 2021 m. Apmokėjimas viršija priskaitymą, nes dalis Rinkliavos mokėtojų dengė ankstesnių laikotarpių skolas.

2020 m. pabaigoje skolos siekė 163,6 tūkst. Eur, o 2021 m. pabaigoje skolos sumažėjo 17216,11 Eur arba 10,5 proc. iki 146,4 tūkst. Eur (8 pav.). Bendrovei 2021 m. pabaigoje yra skolingi 4176 atliekų turėtojai (2020 m. buvo 4630), vidutinė įsiskolinimo suma - 35 Eur.

8 pav. Vietinės rinkliavos mokėtojų skola metų pabaigoje, tūkst. Eur.

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC 2020 m. ir 2021 m. metinius pranešimus.

Sumokėtas vietinės rinkliavos įmokas PRATC kaupia specialioje surenkamoje sąskaitoje. Faktiškai surinktas vietinės rinkliavos lėšas ne rečiau kaip kas mėnesį perveda į Savivaldybės administracijos sąskaitą. Duomenys apie Rinkliavos pajamas ir išlaidas pateikti 10 lentelėje.

10 lentelė. Duomenys apie Rinkliavos pajamas / išlaidas 2020 – 2021 m., Eur

Rinkliavos lėšos, tūkst. Eur	2020 m.	2021 m.
Vietinės rinkliavos pajamų patikslintas planas	712,0	767,8
PRATC priskaityta vietinės rinkliavos suma	711,9	717,4
Vietinės rinkliavos pajamos	753,7	760,7
PRATC surinktos vietinės rinkliavos lėšos	734,9	734,6
PRATC Savivaldybės biudžetui pervedė vietinės rinkliavos už KAT	742,0	748,0
Architektūros ir paveldosaugos skyriaus asignavimai PRATC veiklai	647,0	717,0

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal Finansų skyriaus pateiktus duomenis ir PRATC 2021 m. metinį pranešimą.

Savivaldybė lėšas už KAT sistemos administravimą, neviršydama patvirtintų asignavimų, perveda PRATC – ui pagal jų pateiktas sąskaitas.

Įvertinus didėjančią vietinės rinkliavos mokėtojų skaičių, augančią priskaičiuojamą rinkliavos sumą bei mažėjančias vietinės rinkliavos mokėtojų skolas, galima daryti išvadą, kad vietinės rinkliavos surinkimui užtikrinti PRATC vykdomi veiksmai yra rezultatyvūs.

1.4. PRATC mokumo rodikliai geri, tačiau pelningumas mažėja

Vertindami PRATC veiklos efektyvumą, analizavome bendrovės 2016-2021 metų finansinių ataskaitų duomenis, skaičiavome mokumo ir pelningumo rodiklius. Bendrovės mokumo (likvidumo) rodikliai rodo gerą finansinę būklę (11 lentelė).

11 lentelė. Mokumo (likvidumo) rodikliai

Rodikliai	2016-12-31	2017-12-31	2018-12-31	2019-12-31	2020-12-31	2021-12-31
Bendrasis likvidumo koeficientas	1,63	2,28	2,42	4,04	4,50	4,06
Kritinio likvidumo koeficientas	1,62	2,27	2,42	4,04	4,49	4,05
Įsiskolinimo rodiklis, proc.	5,55	8,15	18,02	16,91	17,23	14,26

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC finansines ataskaitas.

Bendrasis likvidumo koeficientas (trumpalaikio turto santykis su trumpalaikiais įsipareigojimais) parodo galimybę padengti trumpalaikius įsipareigojimus, panaudojus turimą trumpalaikį turtą. Šis koeficientas 2016 m. pabaigoje buvo 1,6. Tai reiškia, kad bendrovė ir tada jau buvo moki. Sekančius keturis metus šis koeficientas augo (mokumas gerėjo), tik 2021 m. neženkliai sumažėjo ir pabaigoje siekė 4,06.

Kritinio likvidumo koeficientas (trumpalaikio turto be atsargų santykis su trumpalaikiais išsipareigojimais) parodo įmonės galimybę likvidžiu turtu padengti trumpalaikius išsipareigojimus. Šis koeficientas bendrovėje praktiškai nesiskiria nuo bendrojo, nes bendrovės atsargų dalis trumpalaikiame turte nereikšminga.

Įsiskolinimo rodiklis (visų išsipareigojimų santykis su visu turtu) geriausiai atspindi įmonės finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą. Šis rodiklis 2016 m. pabaigoje sudarė 5,6 proc., taigi bendrovės veikla buvo visiškai stabili. Per sekančius keturis metus šis rodiklis didėjo, o ir 2021 m. sumažėjo (grąžinus paskolas) ir siekė 14,3 proc. Rodiklis neviršija 30 proc., todėl bendrovės finansinė būklė vertintina kaip gera.

Veiklos efektyvumą geriausiai parodo pelningumo rodikliai. Visi penkerių metų (nuo 2017 m.) įmonės pelningumo rodikliai yra teigiami (12 lentelė).

12 lentelė. Pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Bendrasis pelningumas (proc.)	-16,82	22,69	21,64	26,17	14,69	9,69
Veiklos pelningumas (proc.)	-28,17	14,09	12,68	19,66	7,42	1,24
Grynasis pelningumas (proc.)	-24,78	12,22	11,09	20,70	6,78	1,99

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC finansines ataskaitas.

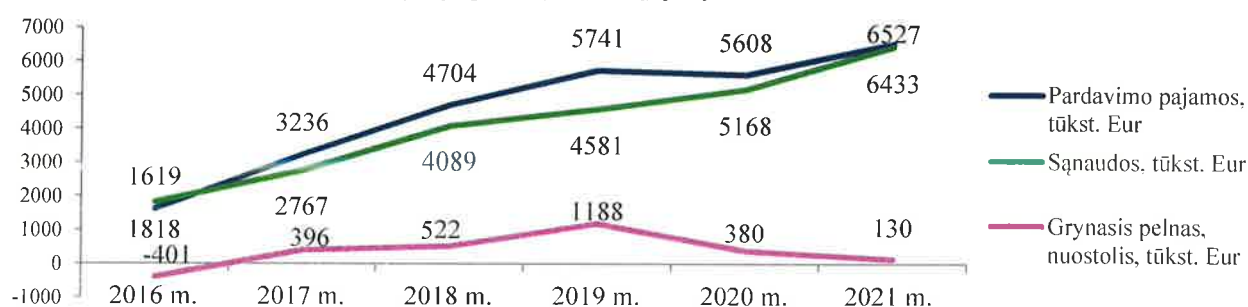
Bendrasis pelningumas (bendrojo pelno ir pardavimo pajamų santykis) – vienas svarbiausių įmonės veiklos rezultatus apibūdinančių pelningumo rodiklių, jis parodo sugebėjimą kontroliuoti pardavimo pajamų bei savikainos lygį. 2020 m. šis rodiklis įmonėje siekė 14,69 proc., o 2021 m. – 9,69 proc. Sumažėjus skirtumui tarp produkcijos pardavimo kainų ir jos gamybos išlaidų, 2021 m. šis rodiklis yra tik patenkinamas.

Veiklos pelningumas (tipinės veiklos pelno ir pardavimų pajamų santykis) parodo tipinės veiklos, neatsižvelgiant į finansinę ir investicinę veiklą, efektyvumą. Jis geriausiai parodo valdymo efektyvumą. 2020 m. šis rodiklis buvo 7 proc., o 2021 m. – 1,24 proc.

Grynasis pelningumas (grynojo pelno ir pardavimo pajamų santykis) geriausiai parodo visos įmonės veiklos efektyvumą. Didesnė rodiklio reikšmė rodo geresnę sąnaudų kontrolę. PRATC 2020 m. šis rodiklis buvo 6,78 proc., o 2021 m. sumažėjo iki 1,99 proc. Įmonės veiklos efektyvumas sumažėjo, nes pardavimai duoda mažesnę pelną.

Atlikta analizė rodo, kad bendrovės sąnaudos augo sparčiau negu pajamos, todėl ir bendrovės pelningumas mažėja (9 pav.).

9 pav. PRATC pajamų, sąnaudų ir grynojo pelno (nuostolių) pokyčiai 2016-2021 m.

Šaltinis – Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC finansines ataskaitas.

2. ATLIEKŲ TVARKYMO PASLAUGŲ VISUOTINUMAS IR KOKYBĖ

Laikysime, kad **paslaugos visuotinumai ir kokybė užtikrinama**, kai:

- planavimo dokumentuose numatytos priemonės, užtikrinančios paslaugą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims;
- visiems savivaldybės teritorijoje esantiems atliekų turėtojams sudarytos sąlygos naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslauga;
- savivaldybėje skatinamas atliekų rūšiavimas.

2.1. Savivaldybės planavimo dokumentuose numatytos priemonės užtikrina paslaugų visuotinumą

Atliekų tvarkymo įstatyme²³ nustatyti reikalavimai Savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planams. 2-oje šio straipsnio dalyje nustatyta, kad pagrindinis savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planų tikslas – nustatyti KAT sistemų organizavimo priemones, kurios užtikrintų aplinkosaugos, techninius - ekonominius ir higienos reikalavimus atitinkančios KAT paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims.

Valstybiniame AT plane²⁴, užtikrinant KAT gyventojams paslaugos visuotinumą, numatyta, kad savivaldybės iki 2016 m. privalo užtikrinti, kad visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja KAT paslauga, o šios paslaugos visuotinumui, kokybei ir prieinamumui užtikrinti savivaldybės turi imtis šių priemonių:

- registruoti komunalinių atliekų turėtojus;
- nustatyti vietinę rinkliavą už KAT ir (ar) sudaryti KAT paslaugos sutartis su visais nekilnojamojo turto objektų savininkais arba jų įgaliotais atstovais;
- visiems savivaldybės teritorijoje esantiems atliekų turėtojams sudaryti sąlygas naudotis viešąja KAT paslauga, atitinkančia minimalius kokybės reikalavimus, kuriuos nustato Aplinkos ministerija;
- pagal galimybes KAT paslaugos teikimą organizuoti kuriant regionines KAT sistemas, kooperuojantis 2 ar daugiau savivaldybių (siekiama mažinti KAT paslaugų kainą);
- išlaidos už KAT negali viršyti 1 procento disponuojamų namų ūkio pajamų.

Savivaldybės AT planas, patvirtintas 2015-05-08 Savivaldybės tarybos sprendimu, 2016-07-01 sprendimu buvo papildytas. Savivaldybės AT taisyklės, patvirtintos 2015-05-08, buvo pakeistos 2017-10-27 Savivaldybės tarybos sprendimu, siekiant įvertinti pokyčius, susijusius su vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nustatymu.

Atlikta dokumentų analizė parodė, kad Valstybinio AT plano nuostatos visuotinumui, kokybei ir prieinamumui užtikrinti iš esmės yra perkeltos į Savivaldybės AT planą ir/arba Savivaldybės AT taisykles.

²³ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 28 str.

²⁴ Lietuvos Respublikos vyriausybės 2002-04-12 nutarimas Nr. 519 „Dėl valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 m. plano patvirtinimo“, 254, 255 p.

2.2. Ar visi vietinės rinkliavos mokėtojai gauna atliekų paėmimo paslaugą?

Atliekų tvarkymo įstatyme²⁵ savivaldybėms nustatyta prievolė užtikrinti, kad visiems jos teritorijoje esantiems atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis KAT paslauga.

Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklėse²⁶ nustatyta, kad pastoviają įmokos dalį moka visi nekilnojamojo turto objektų savininkai, o kintamąją dalį moka nekilnojamojo turto savininkai, kuriems teikiama komunalinių atliekų paėmimo paslauga ir atliekų tvarkymo paslauga. Komunalinių atliekų *paėmimo paslauga* suprantama kaip faktinis mišrių komunalinių atliekų paėmimas iš nekilnojamojo turto savininko.

Todėl būtina, kad visi vietinės rinkliavos mokėtojai (mokantys kintamąją dalį) būtų aprūpinti KAT paslaugos priemonėmis. Koks būtų mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonių poreikis rajone, kad būtų užtikrintas šios prievolės vykdymas, duomenų mes negavome.

Rinkome informaciją apie KAT paslaugos užtikrinimą iš skirtingų šaltinių:

Informacijos šaltiniai	Pateikti duomenys
Savivaldybės ataskaita ²⁷	Nurodoma, kad visiems atliekų turėtojams Savivaldybėje deklaravusiems gyvenamąją vietą, turintiems nekilnojamojo turto bei juridiniams asmenims vykdančioms veiklą yra sudarytos sąlygos naudotis Savivaldybės atliekų tvarkymo sistema. Nurodoma, kad visi šie asmenys privalėtų turėti sutartis dėl atliekų tvarkymo, tačiau ne visi atliekų turėtojai jas sudaro. Todėl nuo 2018 m. sausio 1 d. įvedus vietinę rinkliavą už atliekų surinkimą ir jų tvarkymą, siekta, kad visi atliekų turėtojai gautų KAT paslaugą. Ataskaitos duomenimis, nuo rinkliavos įvedimo visiems Savivaldybėje esantiems atliekų turėtojams yra teikiama viešoji KAT paslauga.
Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje viešinami duomenys ²⁸	Viešosios KAT paslaugos užtikrinimo suvestinės duomenimis, Savivaldybėje 2020 m. šią paslaugą gauna visi atliekų turėtojai (100 proc.), t.y. 26158 gyventojai ir 506 ūkio subjektai. 2016 m. KAT paslauga buvo teikiama 91 proc. rajono gyventojų (t.y. 3027 asmenys šios paslaugos negavo) ir 68 proc. ūkio subjektų (t.y. net 200 ūkio subjektų šia paslauga nesinaudojo). Nuo 2017 m. Savivaldybėje ši paslauga teikiama visiems rajono gyventojams ir ūkio subjektams.
PRATC atsakymas	PRATC nepateikė duomenų apie komunalinių atliekų surinkimo priemonių poreikį rajone ar jų trūkumą. Informavo, kad naudotojai, negavę individualių konteinerių, patys privalo kreiptis į paslaugos teikėją.
Savivaldybės administracijos atsakingo darbuotojo atsakymas	Savivaldybės administracijos atsakingas darbuotojas ²⁹ paaiškino, kad „ataskaitose prašoma pateikti duomenis tik apie kolektyvinius konteinerius. Nėra teikiama informacija apie individualius konteinerius (nėra net jokios galimybės tokius duomenis pateikti)“.
Audito metu atliktos seniūnijų apklausos duomenys (4 priedas)	Seniūnijų apklausos duomenimis aprūpinimas mišrių komunalinių atliekų konteineriais pilnai užtikrintas tik 8 seniūnijose iš 10. Dvi seniūnijos nurodė, kad šiomis atliekų surinkimo priemonėmis seniūnijos gyventojai aprūpinti tik iš dalies.
Spauda, skundai	Komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo problemos neretai aprašomos spaudoje: perpildyti, pavėluotai ištuštinami konteineriai, netvarka prie konteinerių, gyventojų nuomone nepagrįstai priskaityta rinkliava ir pan. Problemas šioje srityje patvirtina ir Savivaldybės gaunami gyventojų skundai. Pavyzdžiui, gyventojas skundėsi, kad atliekų surinkimo konteineriai jo valdomo nekilnojamojo turto adresu nebuvo pristatyti, tačiau Rinkliava buvo paskaičiuota.

²⁵ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 30 str. 6 d.

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-07-24 nutarimas Nr. 711 (2016-04-20 nutarimo Nr. 384 redakcija), 24, 29 p.

²⁷ „Informacija apie valstybinio atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plano įgyvendinimo priemonių vykdymą 2020 metais“: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/valstybinio-atlieku-tvarkymo-2014-2020-m-plano-ataskaitos-uz-2018-2020-m>.

²⁸ <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/informacija-apie-komunaliniu-atlieku-tvarkymo-sistemas-lietuvos-savivaldybese>.

²⁹ Architektūros ir paveldosaugos skyriaus vyriausiasis specialistas.

Savivaldybės ataskaitose ir Aplinkos apsaugos agentūros registruose nurodoma, kad visiems atliekų turėtojams Rokiškio rajone užtikrinamas KAT paslaugos teikimas, šią paslaugą gauna visi (100 proc.) paslaugų gavėjai. Tačiau PRATC duomenų apie komunalinių atliekų surinkimo priemonių poreikį rajone nepateikė, Savivaldybės administracijos atsakingas specialistas nurodė, kad ataskaitose pateikiami duomenys tik apie kolektyvinius konteinerius ir jose nėra informacijos apie individualius konteinerius.

Vietinės rinkliavos mokėtojai (mokantys kintamąją dalį) turi teisę gauti atliekų paėmimo paslaugą, todėl būtina, kad jie visi būtų aprūpinti KAT paslaugos priemonėmis. Audito metu surinkti duomenys (seniūnijų, spaudos, skundų) rodo trūkumus šioje srityje.

2.3. Savivaldybėje skatinamas atliekų rūšiavimas, tačiau trūkumų dar yra

Atliekų tvarkymo įstatyme³⁰ nustatyta, kad KAT turi būti organizuojamas taip, kad skatintų atliekas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti. Visiems komunalinių atliekų turėtojams, neimant papildomo mokesčio, išskyrus nustatytą vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą ar kitą įmoką už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir komunalinių atliekų tvarkymą, turi būti užtikrintas aprūpinimas reikiamomis atliekų surinkimo, sutvarkymo bei rūšiavimo priemonėmis, užtikrinta galimybė atiduoti buityje susidarancias statybines, naudotų padangų, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių ir kitas komunalines atliekas.

Rūšiavimo konteineriais aprūpinami tie komunalinių atliekų turėtojai, kurie naudojami mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonėmis. Siekdami įvertinti atliekų rūšiavimo rajone galimybes bei skatinimą, siekėme surinkti informaciją iš visų galimų šaltinių.

PRATC pateikė duomenis apie išdalintą įvairių rūšių konteinerių skaičių. Tačiau informacijos apie rūšiavimo konteinerių poreikį rajone arba trūkstamą jų kiekį nenurodė (13 lentelė).

13 lentelė. PRATC plano aprūpinti gyventojus rūšiavimo konteineriais įgyvendinimas (2022 m. pradžios duomenys)

Numatyta išdalinti rūšiavimo konteinerių individualiems naudotojams	Numatyta išdalinti, vnt	Numatyta paženklinti, vnt	Išdalinta ir aptarnaujama, vnt	Paženklinta, vnt	Likutis, vnt	Likutis proc. nuo numatyto išdalinti ir pažymėti skaičiaus
Plastiko/ popieriaus 0,24 m ³	4000	4000	3666	3651	683	8,5
Stiklo 0,12 m ³	8000	-	7267	-	733	9,2

Šaltinis – Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC pateiktus duomenis.

PRATC nurodė, kad atliekų turėtojai negavę individualių rūšiavimo konteinerių privalo kreiptis į paslaugos teikėją ir jie būtų suteikti iš likusių rezerve. Nors ši prievolė yra numatyta Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse³¹, tačiau, manome, kad gyventojai neturėtų būti už tai atsakingi.

Savivaldybės ataskaita³² ir kiti Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje viešinami duomenys³³ rodo, kad Savivaldybėje visiems jos teritorijoje esantiems atliekų turėtojams sudaryta galimybė rūšiuoti atliekas, kaip to reikalauja Atliekų tvarkymo įstatymas³⁴. Nurodoma, kad Savivaldybėje netrūksta

³⁰ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998-06-16 Nr. VIII-787, 30 str. 10 d.

³¹ Rokiškio rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-131 ir vėlesni pakeitimai, 41 p. „Komunalinių atliekų turėtojai, neturintys konteinerio, apie tai praneša raštu ar žodžiu komunalinių atliekų tvarkytojui“.

³² „Informacija apie valstybinio atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plano įgyvendinimo priemonių vykdymą 2020 metais“.

³³ <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/atliekos/atlieku-apskaita/informacija-apie-komunaliniu-atlieku-tvarkymo-sistemas-lietuvos-savivaldybese>.

³⁴ Atliekų tvarkymo įstatymas įpareigoja savivaldybes KAT organizuoti taip, kad skatintų atliekas paruošti naudoti pakartotinai ir perdirbti, o visiems komunalinių atliekų turėtojams turi būti užtikrintas aprūpinimas reikiamomis atliekų surinkimo, sutvarkymo ir

nei mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonių, nei antrinių žaliavų surinkimo aikštelių bei antrinių žaliavų surinkimo konteinerių, kasmet gyventojams išdalinamas suplanuotas kompostavimo konteinerių kiekis (trūkumas nenurodomas), rajone veikia dvi didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (Rokiškio mieste ir Pandėlio seniūnijoje, šis aikštelių skaičius rajone atitinka reikalavimus), du kartus per metus vykdomas buityje susidarančių didelių gabaritų, pavojingų atliekų, padangų atliekų ir tekstilės atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Tačiau audito metu atliktos seniūnijų apklausos metu nustatėme aprūpinimo atliekų rūšiavimo priemonėmis trūkumus (4 priedas). Apklausos duomenimis, aprūpinimas antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) rūšiavimo priemonėmis pilnai užtikrintas 9 seniūnijose iš 10, o biologiškai skaidžių atliekų sutvarkymo priemonėmis - 4 seniūnijose iš 10. Seniūnijos nurodė, kad yra problemų dėl laiku neištušinamų ar perpildytų konteinerių, dėl netvarkos atliekų tvarkymo aikštelėse, nes prie konteinerių paliekamos stambiagabaritės ir kitos atliekos, dėl žemės ūkyje susidarančių atliekų (plėvelė nuo šieno rulonų, žemės ūkio technikos naudotos padangos), nes gyventojams trūksta informacijos, kaip tokias atliekas tvarkyti ir kt.

Iš skirtingų informacijos šaltinių surinkta informacija rodo, kad Savivaldybėje visų komunalinių atliekų turėtojų aprūpinimas reikiamomis atliekų surinkimo, sutvarkymo ir rūšiavimo priemonėmis iš esmės skatina gyventojus atliekas rūšiuoti, tačiau seniūnijose nustatyti atvejai, kai šių priemonių nepakako, o ir galimybė atiduoti buityje susidarančias statybines, naudotų padangų, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių ir kitas komunalines bei pavojingas atliekas buvo užtikrinama ne visais atvejais.

3. ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ ĮGYVENDINIMAS

Laikysime, kad planai įgyvendinti ir atsiskaityta už rezultatus, kai:

- vykdomos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys;
- įgyvendinami komunalinių atliekų tvarkymo prioritetai, vertinant pažangą;
- atsiskaitoma savivaldybei (visuomenei) apie savivaldybės tarybos sprendimu patvirtinto atliekų tvarkymo plano vykdymą.

3.1. Ne visos Valstybiniame AT plane nustatytos užduotys įvykdytos

Savivaldybės atliekų tvarkymo sistemą galima įvertinti pagal tai, kaip įgyvendinamos Valstybiniame AT plane nustatytos KAT užduotys³⁵. Jame nustatyta, kad savivaldybės atsakingos už plane nustatytų valstybinių KAT užduočių vykdymą. Faktiškai visos valstybinės komunalinių atliekų tvarkymo užduotys perkeltos ir Savivaldybės AT planą.

- Pirma valstybinė komunalinių atliekų tvarkymo užduotis - užtikrinti, kad sąvartynuose šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos iki 2020 metų sudarytų ne daugiau kaip 35 procentus 2000 metais susidariusių komunalinių biologiškai skaidžių atliekų - įvykdyta. Užduoties vykdymo rezultatai pateikti 13 lentelėje.

rūšiavimo priemonėmis bei galimybė atiduoti buityje susidarančias statybines, naudotų padangų, baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių ir kitas komunalines bei pavojingas atliekas.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 16 d. nutarimas Nr. 366 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr.519 „Dėl valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“ pakeitimo“, 230 p.

13 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo užduoties vykdymas.

Laikotarpis	Užduotis, tonomis	Rezultatas, tonomis	Ar įvykdyta, taip/ ne
Iki 2015 m.	4360	2466	Taip
Iki 2017 m.	3923	3206	Taip
Iki 2019 m.	3488	2131	Taip
Nuo 2020 m.	3052	1316	Taip

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateiktus duomenis.

- Antra valstybinė komunalinių atliekų naudojimo užduotis - iki 2016 metų perdirbti, pakartotinai ar kitaip panaudoti (pavyzdžiui energijai gauti) ne mažiau kaip 45 proc. komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį) - įvykdyta.
- Trečia valstybinė komunalinių atliekų naudojimo užduotis - iki 2020 metų perdirbti, pakartotinai ar kitaip panaudoti (pavyzdžiui energijai gauti) ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį) – neįvykdyta, perdirbta tik 60,93 proc. komunalinių atliekų. Užduočių vykdymo rezultatai pateikti 14 lentelėje.

14 lentelė. Komunalinių atliekų naudojimo užduočių vykdymas.

Laikotarpis	Užduotis, ne mažiau, proc.	Rezultatas			Įvykdyta, taip/ ne
		surinkta atliekų, tonomis	perdirbta ar kitaip panaudota, tonomis	perdirbta ar kitaip panaudota, proc.	
Iki 2016 m.	45	7951,349	4306,809	54,16	Taip
Iki 2020 m.	65	8241,024	5021,024	60,93	Ne

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateiktus duomenis.

- Ketvirta valstybinė komunalinių atliekų tvarkymo užduotis - užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiama naudoti pakartotinai ir perdirbti - įvykdyta. Užduoties vykdymo rezultatai pateikti 15 lentelėje.

15 lentelė. Komunalinių atliekų tvarkymo užduoties vykdymas.

Laikotarpis	Užduotis, proc.	Rezultatas			Įvykdyta, taip/ ne
		surinktas kiekis, tonomis	perdirbtas kiekis, tonomis	perdirbta, proc.	
Iki 2020 m.	50	1126,47	1126,47	100	Taip

Šaltinis: Kontrolės ir audito tarnyba pagal Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateiktus duomenis.

Savivaldybė neįvykdė visų Valstybiniame AT plane nustatytų KAT užduočių. Neįvykdyta komunalinių atliekų naudojimo užduotis - iki 2020 m. perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį), rezultatas - 60,93 proc.

3.2. Nevertinta pažanga prioritėtinėse atliekų tvarkymo srityse

Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje³⁶ atliekų tvarkymo srityje numatytas tikslas - mažinti susidarančių atliekų kiekį, užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų atliekų tvarkymą ir racionalų atliekų medžiaginių ir energinių išteklių naudojimą, taip mažinti gamtos, kitų išteklių naudojimą ir atliekų šalinimą sąvartynuose.

Atliekų prevencijos ir tvarkymo srityje taikomas toks prioritetų eiliškumas³⁷:

- 1) prevencija;

³⁶ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas "Dėl nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo", 2015-04-16, Nr. XII-1626.

³⁷ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787. 3 str.

- 2) paruošimas naudoti pakartotinai prieš tai atskyrus produktus ar jų sudedamąsias dalis, netinkamus pakartotiniam naudojimui;
- 3) perdirbimas prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti;
- 4) kitoks naudojimas, pavyzdžiui, naudojimas energijai gauti prieš tai atskyrus atliekas, netinkamas perdirbti ar kitaip panaudoti;
- 5) šalinimas prieš tai atskyrus perdirbti ar kitaip panaudoti tinkamas atliekas.

Savivaldybės AT plano³⁸ 7- oje dalyje „Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai“ nustatyti atliekų tvarkymo prioritetai (atliekų hierarchija), vertinant pažangą kiekvienais kalendoriniais metais pagal Savivaldybės AT plano 33 lentelėje pateiktus rodiklius. Faktiškai pažanga nebuvo įvertinta nė vienais kalendoriniais metais. Audito metu surinkome duomenis apie prioritetų vykdymą (16 lentelė).

16 lentelė. Atliekų tvarkymo prioritetų (atliekų hierarchijos), įgyvendinimas Savivaldybėje, vertinant pažangą pagal pateiktus rodiklius

Atliekų tvarkymo būdas	Vertinimo rodikliai	Laukiamas rezultatas	Pasiiekti rezultatai				
			2016	2017	2018	2019	2020
Atliekų prevencija	1) Bendras komunalinių atliekų susidarymas, t/per metus	Mažėjimas	8600	8459	8550	8846	8241
	2) Komunalinių atliekų susidarymas 1 gyv., kg/ per metus	Mažėjimas	273	278	290	308	294
	3) Komunalinių atliekų susidarymas 1 namų ūkiui, kg/per metus	Mažėjimas	**	485	490	498	464
Paruošimas pakartotiniam naudojimui	4) Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, t/per metus	Didėjimas	4307	5394	5260	5414	5021
	5) Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, proc. nuo bendro susidariusių komunal. atliekų kiekio	Didėjimas	**	**	61,55	61,19	60,92
Perdirbimas	6) Iš gyventojų atskirai surinktų antrinių žaliavų kiekiai, tonomis per metus pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas	279	337	288	632	962
	7) Iš juridinių asm. atskirai surinktų antrinių žaliavų kiekiai, t/ per metus pagal atliekų kategorijas	Didėjimas	**	**	**	**	**
	8) Atskirai surinktų buitės elektros ir elektroninės įrangos atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	45	136	156	159	219
	9) Atskirai surinktų ir sukompostuotų biologinių atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	47	51	75	95	105
	10) Bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus	Didėjimas	4306	5394	5260	5414	5021
	11) Bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas	54	64	61,55	61,19	60,92
Naudojimas	12) Panaudotų energijai gauti komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus	Didėjimas	0	0	52	239	1053
	13) Panaudotų energijai gauti komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunal. atliekų kiekio	Didėjimas	0	0	0,61	2,70	12,77
Šalinimas	14) Pašalintų sąvartyne komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus	Mažėjimas	3645	3065	3234	3193	2167
	15) Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, tonomis per metus	Mažėjimas	1754	2146	2229	2131	1316
	16) Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių KA kiekio	Mažėjimas	48,13	70,02	68,93	66,74	60,74

Šaltinis: Kontrolės ir audito tarnyba pagal Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateiktus duomenis ir Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje viešintus duomenis.

**nėra duomenų.

³⁸ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-130 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo 2015-2020 metų plano patvirtinimo“.

16 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad Savivaldybė neįvykdė dalies Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje ir Savivaldybės AT plano 7-oje dalyje nustatytų atliekų tvarkymo prioritetų (atliekų hierarchija), vertinant pažangą.

Palyginus 2020 m. rezultatus su 2016 m., nepasiekta pažanga šiose prioritetinėse srityse:

- *atliekų prevencijos* - nepasiektas komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui, kilogramais per metus mažėjimas;
- *atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui* - nepasiektas pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekio, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio didėjimas;
- *atliekų šalinimo* - nepasiektas pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio mažėjimas.

Palyginus 2020 m. rezultatus su 2019 m., nepasiekta pažanga šiose prioritetinėse srityse:

- *atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui srityje* - nepasiekti pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekio, tonomis per metus, didėjimas ir pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekio, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio, didėjimas;
- *atliekų perdirbimo srityje* - nepasiekti bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekio, tonomis per metus, didėjimas ir bendras perdirbtų komunalinių atliekų kiekio, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio, didėjimas.

3.3. Neatsiskaityta už Savivaldybės atliekų tvarkymo plano 2015-2020 m. įvykdymą

Savivaldybės AT planas patvirtintas Savivaldybės tarybos sprendimu³⁹, todėl siekėme įvertinti, ar Savivaldybei (visuomenei) atsiskaitoma apie šio plano vykdymą ir kaip tai atliekama pagal patvirtintus plano įgyvendinimo kriterijus (17 lentelė).

17 lentelė. Savivaldybės atliekų tvarkymo plano nuostatų įgyvendinimas pagal vertinimo kriterijus

Vertinimo kriterijus	Laikotarpis	Nuostatos įgyvendinimas Savivaldybėje
Kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Savivaldybės AT plano 2015-2020 m. įgyvendinimo priemonės	Kalendoriniai metai	Įgyvendinta. Ataskaita teikiama kiekvienais kalendoriniais metais Aplinkos apsaugos agentūrai ir skelbiama jos tinklapyje viešai.
Kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano KAT užduotys	Kalendoriniai metai	Vykdytas nevertintas. Duomenys apie vykdymą buvo surinkti tik audito metu (audito ataskaitos 3.1 p.)
Kaip įgyvendinami AT prioritetai (atliekų hierarchija, vertinant pažangą kiekvienais kalendoriniais metais pagal pateiktus rodiklius	Kalendoriniai metai	Vykdytas nevertintas. Duomenys apie vykdymą buvo surinkti tik audito metu (audito ataskaitos 3.2 p.)

Audito metu nustatėme, kad Savivaldybėje vertinamos tik kiekvienų kalendorinių metų Savivaldybės plano 2015-2020 m. įgyvendinimo priemonės, ataskaitos apie jų vykdymą teikiamos Aplinkos apsaugos agentūrai ir viešinamos jų tinklapyje. Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano KAT užduotys bei prioritetų įgyvendinimas pagal nustatytus rodiklius nevertinami ir apie jų vykdymą niekam neatsiskaitoma, nes tai nenumatyta Lietuvos Respublikos apsaugos ministro patvirtintame apraše.⁴⁰ Duomenys apie jų vykdymą buvo surinkti tik audito metu.

³⁹ Ten pat.

⁴⁰ Informacijos apie regioniniuose atliekų tvarkymo planuose, valstybiniame atliekų plane ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ir užduočių vykdymą atliekų tvarkymo srityje teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012-10-23 įsakymu Nr. D1-863 ir vėlesni pakeitimai.

Tačiau Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 metų plane⁴¹ nurodyta, kad Savivaldybės atsakingos už plane joms nustatytų užduočių įvykdymą. O kaip turėtų būti atsiskaitoma, teisės aktai nereglamentuoja.

4. PRIEŽIŪRA IR KONTROLĖ

Laikysime, kad **priežiūra ir kontrolė yra užtikrinta**, kai:

- teisingai nustatytas savivaldybei priskirtų funkcijų perdavimas Administratoriui;
- savivaldybė vykdo atliekų tvarkytojo paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę, šios paslaugos nepertraukiamą teikimą;
- atliekų apskaitos duomenys naudojami atliekų susidarymo ir tvarkymo būklės analizei, atliekų tvarkymo tikslų ir užduočių vykdymo priežiūrai, visuomenės informavimui.

4.1. Ne visos funkcijos perduotos administratoriui

LR vietos savivaldos įstatyme⁴² KAT sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas yra priskirtas savarankiškomis savivaldybių funkcijoms.

Atliekų tvarkymo įstatymas⁴³ nustato, kad Savivaldybės organizuoja KAT sistemas, užtikrina jų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja KAT paslaugos teikimą.

Atliekų tvarkymo įstatymas⁴⁴ apibrėžia KAT sistemų organizavimą ir jų funkcionavimo užtikrinimą. Jame nustatyta, kad kelios ar visos į KAT regioną įeinančios savivaldybės, didindamos atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą, gali bendradarbiauti ir kartu įsteigti juridinį asmenį – KAT sistemos administratorių. KAT sistemos administratoriaus pareiga atlikti jam pavestas funkcijas nustatoma steigimo dokumentuose, savivaldybės ir KAT sistemos administratoriaus sudarytoje sutartyje ar kitame atitinkamame administraciniame akte.

Atliekų tvarkymo įstatyme⁴⁵ nustatytos KAT sistemos organizavimo funkcijos, kurias gali atlikti Administratorius. Savivaldybės tarybos sprendimu⁴⁶ PRATC-ui pavestas KAT sistemos Rokiškio rajono savivaldybėje administravimas.

Atlikome Savivaldybės funkcijų perdavimo PRATC-ui pagal Administravimo sutartį vertinimą ir nustatėme, kad PRATC- ui perduotos visos Savivaldybėms priskiriamos KAT sistemos funkcionavimui užtikrinti reikalingos funkcijos, kurios nustatytos Atlieku įstatymo 30 str. 3 p., išskyrus *informacijos* apie Savivaldybės atliekų tvarkymo planų priemonių vykdymą, *rinkimą ir analizę*. Todėl šią funkciją turėtų atlikti Savivaldybės administracija.

4.2. Kontrolės funkcijas reikia stiprinti

Atliekų tvarkymo įstatymas⁴⁷ nustato, kad savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-04-16 nutarimu Nr. 366 patvirtintas Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 metų planas, 290 p..

⁴² Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533, 6 str. 31 p.

⁴³ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787, 25 str.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787, 30 str.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787, 30 str. 3 d.

⁴⁶ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2017-01-27 sprendimas Nr. TS-6 „Dėl pritarimo Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos administravimo sutarčiai“.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787, 25 str.

sistemų funkcionavimą, organizuoja šiukšlių ir atliekų, kurių turėtojo nustatyti neįmanoma arba kuris neegzistuoja, tvarkymą ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.

Atliekų tvarkymo įstatymas⁴⁸ įpareigoja Savivaldybių tarybas patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės KAT sistemos organizavimą, KAT paslaugų teikimą, o savivaldybių institucijos turi kontroliuoti, kaip vykdomi šiose taisyklėse nustatyti reikalavimai.

Atliekų tvarkymo įstatymas⁴⁹ nustato, kad paslaugos kokybę pagal nustatytus teisės aktų ir sudarytų sutarčių dėl komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų reikalavimus užtikrina atliekų tvarkytojas, teikiantis šią paslaugą. Už atliekų tvarkytojo teikiamos paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę, už šios paslaugos nepertraukiamą teikimą atsakinga atitinkamos savivaldybės vykdomoji institucija.

Komunalinių atliekų tvarkytojo teikiamų paslaugų priežiūrą ir kontrolę pagal Administravimo sutartį⁵⁰ Savivaldybė perdavė PRATC –ui, kuris administruoja KAT sistemą. Tačiau Savivaldybei liko pareiga kontroliuoti, kaip vykdomi Savivaldybės AT taisyklėse nustatyti reikalavimai ir kaip Administratorius vykdo KAT sistemos administravimą pagal sutartį.

Savivaldybėje atliekų surinkimo ir tvarkymo klausimai pavesti Architektūros ir paveldosaugos skyriui, kurio nuostatuose⁵¹ numatyta, kad įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, skyrius be kitų funkcijų, nagrinėja buitinių ir pramoninių atliekų surinkimo, utilizavimo ir laidojimo klausimus bei organizuoja visuomenės ekologinį švietimą, informuoja rajono gyventojus apie ekologinę būklę.

Architektūros ir paveldosaugos skyriuje yra vyriausiojo specialisto pareigybė⁵², kurio specializacija yra *aplinkosauga*, veiklos sritis – stebėseną ir analizę. Šiam specialistui numatytos funkcijos, yra apibendrintos, neišskirtos konkrečios su komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo priežiūra ir kontrole susijusios funkcijos, tačiau numatyta, kad atlieka suformuotos politikos ir dokumentų nuostatų įgyvendinimo, statistinių rodiklių stebėseną, analizę ir vertinimą.

Ataskaitos 2 ir 3 dalyse nurodyti trūkumai rodo problemas, todėl būtina stiprinti kontrolę šiose srityse.

4.3. Nerengiama KAT ataskaita ir visuomenės informavimo programa

Atliekų tvarkymo įstatyme⁵³ nustatyta atliekų apskaitos ir ataskaitų teikimo tvarka, naudojant Vieningą gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinę sistemą - GPAIS (www.gpais.eu). Nustatyta tvarka duomenis teikia įvairūs subjektai: atliekas surenkančios, vežančios ar apdorojančios įmonės, prekyautojai atliekomis, atliekų darytojai, atsižvelgiant į susidarančių atliekų kiekį, rūšį, veiklą ir kt. Sukaupiti duomenys turėtų būti naudojami atliekų susidarymo ir tvarkymo būklės analizei, atliekų tvarkymo tikslų ir užduočių vykdymo priežiūrai, visuomenės informavimui ir kitiems tikslams.

Atliekų tvarkymo įstatymas⁵⁴ savivaldybes įpareigoja ne tik patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės KAT sistemos organizavimą bei KAT paslaugų teikimą, bet ir kontroliuoti, kaip vykdomi savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimai.

⁴⁸ Ten pat 31 str.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787. 30 str. 7 d.

⁵⁰ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2017-01-27 sprendimas Nr. TS-6 „Dėl pritarimo Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos administravimo sutarčiai“.

⁵¹ Rokiškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2019-04-23 įsakymas Nr. AV-403.

⁵² Rokiškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020-06-30 įsakymu Nr. P-407.

⁵³ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas. 1998-06-16 Nr. VIII-787. 7 str.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo 1998-06-16 įstatymas Nr. VIII-787. 31 str.

Panevėžio regiono atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plano⁵⁵ 7.7 dalyje numatyta, vykdant visuomenės informavimą ir švietimą turi būti vykdomi sekantys uždaviniai:

- Kiekvienais metais savivaldybių administracija (arba paveda PRATC) parengia ir paskelbia vietinėje spaudoje bei savivaldybės internetiniame puslapyje ataskaitą apie komunalinių atliekų tvarkymą savivaldybės teritorijoje. Ataskaitoje pateikiami duomenys apie susidariusias, surinktas, panaudotas ir pašalintas komunalines atliekas, aplinkosauginį savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos įvertinimą, savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tikslus ir uždavinius kitiems metams ir tolimesniam laikotarpiui, planuojamas priemonės komunalinių atliekų tvarkymo sistemai plėsti ir tobulinti.
- Kiekvienais metais savivaldybių administracija (arba paveda PRATC) parengia visuomenės informavimo programą kitiems metams. Šioje programoje numatomos priemonės visuomenei informuoti apie komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius ir teikiamas paslaugas, antrinių žaliavų atskiro surinkimo ir tvarkymo ypatumus, siekiant surinkti geros kokybės antrines žaliavas, apie atliekų pavojingumą ir pavojingų buities atliekų surinkimo galimybes bei kitus KAT aspektus, apie kuriuos būtina informuoti komunalinių atliekų turėtojus, kad būtų efektyviau įgyvendinami šių atliekų tvarkymo reikalavimai.

Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės⁵⁶ nustato, kad Savivaldybės teritorijoje susidarančių komunalinių atliekų apskaitos duomenis renka ir kaupia Savivaldybės administracijos įgaliotas padalinys arba Administratorius. Savivaldybėje pagal Administravimo sutartį⁵⁷ PRATC yra įsipareigojęs teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais teikti ataskaitas apie KAT savivaldybėje ir, gavęs atskirą Savivaldybės administracijos prašymą, teikti informaciją / ataskaitas apie šia sutartimi pavestų funkcijų vykdymą.

Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės nustato, kad kasmet turi būti parengta ir savivaldybės tinklalapyje paskelbta ataskaita apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje ir visuomenės informavimo programa (17 lentelė).

17 lentelė. Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių nuostatų įgyvendinimas.

Taisyklių nuostata	Kokie duomenys turi būti pateikti	Nuostatos įgyvendinimas Savivaldybėje
Kiekvienais metais iki kovo 31 d. Savivaldybės administracijos įgaliotas padalinys turi parengti ir paskelbti savivaldybės tinklalapyje ataskaitą apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje. ⁵⁸	Ataskaitoje turi būti pateikiami duomenys apie susidariusias, surinktas, panaudotas ir pašalintas komunalines atliekas, aplinkosauginį, techninį ir ekonominį Savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos įvertinimą, Savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tikslus ir uždavinius kitiems metams ir tolimesniam laikotarpiui, planuojamas priemonės komunalinių atliekų tvarkymo sistemai plėsti ir tobulinti.	Kasmetė ataskaita apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje nerengiama ir savivaldybės tinklalapyje neviešinama. Dalis duomenų pateikiama Savivaldybės direktoriaus metinėje veiklos ataskaitoje pagal PRATC pateikus duomenis per ataskaitinius metus (vietinės rinkliavos mokėtojų skaičius, priskaityta, apmokėta suma, įsiskolinimai, surinktas ir atliekų tvarkytojams perduotas atliekų kiekis pagal rūšis, įgyvendinti projektai, susiję su atliekų surinkimu ir tvarkymu, trumpai aprašyti artimiausi planuojami pokyčiai atliekų tvarkymo srityje), kuri yra viešinama.

⁵⁵ Patvirtintas Panevėžio regiono plėtros tarybos 2014-09-09 posėdžio sprendimu Nr.51/4S-26.

⁵⁶ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-131 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“, 79-83 p.

⁵⁷ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2017-01-27 sprendimas Nr. TS-6 „Dėl pritarimo Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistemos administravimo sutarčiai“.

⁵⁸ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-131 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“, 85 p.

Savivaldybės administracija turi parengti visuomenės informavimo programą. ⁵⁹	Šioje programoje turi būti numatomos priemonės visuomenei informuoti apie komunalinių atliekų tvarkymo įrenginius ir teikiamas paslaugas, antrinių žaliavų atskiro surinkimo ir tvarkymo ypatumus, siekiant surinkti geros kokybės antrines žaliavas, apie atliekų pavojingumą ir pavojingų buities atliekų surinkimo galimybes bei kitus komunalinių atliekų tvarkymo aspektus, apie kuriuos būtina informuoti komunalinių atliekų turėtojus, kad būtų efektyviau įgyvendinami šių atliekų tvarkymo reikalavimai	Savivaldybėje nerengiama visuomenės informavimo programa. KAT klausimai yra viešinami Savivaldybės ir PRATC interneto svetainėse bei spaudoje. Tačiau informacijos apie atliekų tvarkymą ir jų rūšiavimą dar nepakanka: seniūnijų apklausos rezultatai (4 priedas) parodė, kad dalis gyventojų susiduria su problemomis ir informacijos trūkumu.
--	---	---

Nors Savivaldybės atliekų apskaitos duomenys Aplinkos apsaugos agentūrai teikiami nustatyta tvarka, o PRATC kasmet Savivaldybei teikia KAT sistemos administravimo ataskaitą, tačiau nerengiama kasmetinė atliekų tvarkymo savivaldybėje ataskaita ir visuomenės informavimo programa, nors tai atlikti įpareigoja Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės ir Panevėžio regiono atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planas.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rokiškio rajono savivaldybės administracijai

Eil. Nr.	Rekomendacija	Veiksmas/ Priemonė/ Komentarai*	Įgyvendinimo terminas (data)*
1.	Sustiprinti kontrolės funkcijas KAT sistemos organizavimo srityje.	Suorganizuoti pasitarimą su UAB Panevėžio regiono atliekų centro specialistais. Aptarti su KAT susijusias problemas ir numatyti jų sprendimo būdus.	Iki 2022 m. gruodžio 31 d.
2.	Rengiant naujus atliekų tvarkymo planus, numatyti jų kasmetinį vertinimą pagal nustatytus kriterijus.	Lietuvos Respublikos Vyriausybei patvirtinus 2021 – 2027 metų Valstybinį atliekų prevencijos ir tvarkymo planą, bus rengiami Panevėžio regiono ir Rokiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo planai 2021 – 2027 metams.	Iki 2023 m. gruodžio 31 d.
3.	Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse ⁶⁰ nustatyta tvarka rengti ir viešinti ataskaitas apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje.	Parengti ir Rokiškio rajono savivaldybės internetinėje svetainėje pavišinti ataskaitą apie komunalinių atliekų tvarkymą Savivaldybės teritorijoje už 2021 metus.	Iki 2022 m. gruodžio 31 d.
4.	Savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse ⁶¹ nustatyta tvarka parengti visuomenės informavimo programą.	Atsižvelgiant į 2021 – 2027 metų Valstybinio, Panevėžio regiono ir Rokiškio rajono savivaldybės atliekų prevencijos ir tvarkymo planų reikalavimus, bus rengiamos naujos Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo	Iki 2023 m. birželio 30 d.

⁵⁹ Rokiškio rajono savivaldybės tarybos 2015-05-08 sprendimas Nr. TS-131 „Dėl Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių patvirtinimo“, 86 p.

⁶⁰ Ten pat, 85 p.

⁶¹ Ten pat, 86 p.

		taisyklės. Sudarant 2023 metų Rokiškio rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų sąmatą, numatyti lėšas visuomenės informavimo programai parengti ir jai vykdyti.	
--	--	---	--

* priemonės ir terminus rekomendacijoms įgyvendinti pateikia nurodytas subjektas.

Asmuo, atsakingas už priemonių įgyvendinimą - Architektūros ir paveldosaugos skyriaus vyr. specialistas Darutis Krivas.

Savivaldybės kontrolierė

Danguolė Namajūnienė

Vyriausioji specialistė

Aušra Beconienė

PRIEDAI

Veiklos audito „Vietinė rinkliava už komunalinių
atliekų surinkimą ir tvarkymą“
I priedas

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS:

Savivaldybė – Rokiškio rajono savivaldybė

PRATC – Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras

KAT – Komunalinių atliekų tvarkymas

MKA – Mišrios komunalinės atliekos

Rinkliava - Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą

Valstybinis AT planas - Valstybinio atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas

Savivaldybės AT planas - Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2015-2020 m.

Administravimo sutartis - Rokiškio rajono savivaldybės dvinarės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų tvarkymą administravimo sutartis

Taisyklės – Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės

Metodika – Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika

Nuostatai – Rokiškio rajono savivaldybės vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą nuostatai

NT – nekilnojamasis turtas

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito apimtis

Audito tikslas – įvertinti, ar nustatyta vietinė rinkliava užtikrina efektyvų ir tinkamą komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą Rokiškio rajone.

Pagrindiniai audito klausimai:

- ar įvesta vietinė rinkliava atitinka kainodaros reikalavimus ir užtikrina komunalinių atliekų tvarkymo sistemos finansavimą;
- ar pasiektas atliekų tvarkymo paslaugų visuotinumasis ir kokybės;
- kaip įgyvendinami planai ir atsiskaitoma už rezultatus;
- ar savivaldybė užtikrina tinkamą atliekų tvarkytojo teikiamos paslaugos priežiūrą ir kontrolę.

Audituojamieji subjektai - UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras, Rokiškio rajono savivaldybės administracija, seniūnijos, kitos įstaigos ar institucijos, veikiančios ir (ar) galinčios suteikti informaciją šioje srityje.

Audituojamas laikotarpis – 2020 – 2021 m. Siekdami įvertinti tendencijas, kai kuriais atvejais naudojome ankstesnių metų duomenis ir vertinome 2022 m. įvykusius pokyčius.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹ ir tarptautinius aukščiausiuoju audito institucijų standartus².

Audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Audito ataskaitos skyrius/poskyris	Taikyti duomenų rinkimo ir vertinimo metodai	Tikslas
1. VIETINĖS RINKLIAVOS ATITIKTIS KAINODAROS REIKALAVIMAMS		
1.1. Nustatant rinkliavą laikytasi kainodaros principų	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti Savivaldybės tarybos sprendimai, reglamentuojantys komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodarą.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Peržiūrėjome, lyginome ir analizavome Savivaldybės tarybos sprendimais patvirtintus teisės aktus, reglamentuojančius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodarą – <i>Taisyklės, Metodiką, Nuostatus</i>. Vertinome, ar šie dokumentai patvirtinti laikantis KAT paslaugų kainodaros principų - solidarumo, proporcingumo, nediskriminavimo, sąnaudų susigrąžinimo principų bei principo „teršėjas moka“. Apibendrinome analizės rezultatus.</p>	Nustatyti, ar nustatant rinkliavą Savivaldybėje laikytasi komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodaros principų
1.2. Rinkliava auga didėjant būtinosioms sąnaudoms	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra.</u> Nagrinėti Savivaldybės tarybos sprendimai, reglamentuojantys komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kainodarą, PRATC Savivaldybei pateikti duomenys apie būtinąsias sąnaudas. <u>Pokalbis.</u> Kalbėta su PRATC vadovu apie būtinųjų sąnaudų skaičiavimą. <i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė. Skaičiavimas.</u> Peržiūrėjome, analizavome Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintus <i>Metodiką</i> ir <i>Nuostatus</i>, PRATC pateiktus duomenis apie būtinąsias sąnaudas ir prognozuojamus jų pokyčius. Skaičiavome ir vertinome prognozuojamus</p>	Nustatyti, ar įmokos dydis toks, kad iš nekilnojamojo turto objektų savininkų arba jų įgaliotų asmenų surinktomis lėšomis būtų apmokėtos visos būtiniosios

¹ LR valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

² 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“. prieiga per internetą: <http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>.

	būtinųjų sąnaudų, rinkliavos dydžio pokyčius. Apibendrinome analizės rezultatus.	sąnaudos
1.3. Rinkliava renkama nustatyta tvarka, įsiskolinimai kontroliuojami	<i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti Savivaldybės tarybos sprendimai, PRATC metiniai pranešimai, ataskaitos, Savivaldybės administracijos apskaitos duomenys. <i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Peržiūrėjome Savivaldybės tarybos sprendimą dėl funkcijų perdavimo Administratoriui, analizavome PRATC ataskaitose pateiktus duomenis apie rinkliavos mokėtojų skaičių, priskaičiuotas ir surinktas rinkliavos sumas, analizavome PRATC ir savivaldybės administracijos vietinės rinkliavos apskaitos duomenis. Apibendrinome analizės rezultatus.	Nustatyti, ar užtikrinamas vietinės rinkliavos surinkimas iš visų savivaldybės atliekų turėtojų
1.4. PRATC mokumo rodikliai geri, tačiau pelningumas mažėja	<i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra.</u> Nagrinėtos PRATC finansinės ir veiklos ataskaitos. <i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė, skaičiavimas, aprašomoji statistika.</u> Analizavome PRATC finansinių ir veiklos ataskaitų duomenis, skaičiavome mokumo ir pelningumo rodiklius. Apibendrinome analizės ir skaičiavimų rezultatus, atlikome bendrovės mokumo ir finansinio stabilumo vertinimą.	Įvertinti, ar PRATC veikla yra efektyvi, ar geri bendrovės mokumo ir finansinio stabilumo rodikliai
2. ATLIEKŲ TVARKYMO PASLAUGŲ VISUOTINUMAS IR KOKYBĖ		
2.1. Savivaldybės planavimo dokumentuose numatytos priemonės užtikrina paslaugų visuotinumą atliekų rūšiavimas	<i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti Valstybinis ir Savivaldybės atliekų tvarkymo planai, ataskaitos. <i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Valstybinį atliekų tvarkymo planą, Savivaldybės atliekų tvarkymo planą 2015-2020 m., ataskaitas. Apibendrinome analizės rezultatus.	Nustatyti, ar planavimo dokumentuose numatytos priemonės, užtikrinančios paslaugą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims
2.2. Ar visi vietinės rinkliavos mokėtojai gauna atliekų paėmimo paslaugą?	<i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėtos Savivaldybės ataskaitos, Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje viešinami duomenys, informacija spaudoje, savivaldybės gauti skundai. <u>Apklausa</u> Apklausėme 10 Rokiškio rajono savivaldybės administracijos seniūnijų, siekdami nustatyti, ar visiems atliekų turėtojams užtikrintas aprūpinimas komunalinių atliekų surinkimo priemonėmis. Apklausėme PRATC, siekdami nustatyti reikalingą Savivaldybei mišrių komunalinių atliekų surinkimo konteinerių kiekį, kad visi atliekų turėtojai būtų jais aprūpinti. <i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Savivaldybės ataskaitose bei Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje viešinamus duomenis apie komunalinių paslaugų sistemos organizavimą Savivaldybėje, duomenis apie atliekų turėtojus ir paslaugos jiems teikimą. <u>Atvejo / situacijos tyrimas</u> Seniūnijų ir PRATC apklausų rezultatų analizė. Įvertinome surinktus duomenis ir apklausos atsakymus, juos apibendrinome.	Nustatyti, ar visiems savivaldybės teritorijoje esantiems atliekų turėtojams sudarytos sąlygos naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslauga
2.3. Savivaldybėje skatinamas atliekų rūšiavimas, tačiau	<i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėtos Savivaldybės ataskaitos, Aplinkos apsaugos agentūros	Nustatyti, ar savivaldybėje skatinamas

trūkumų dar yra	<p>tinklapyje viešinami duomenys, informacija spaudoje, savivaldybės gauti skundai.</p> <p><u>Apklausa</u> Apklausėme 10 Rokiškio rajono savivaldybės administracijos seniūnijų, siekdami nustatyti, ar visiems atliekų turėtojams užtikrinta galimybė rūšiuoti atliekas.</p> <p>Apklausėme PRATC, siekdami nustatyti, kiek Savivaldybei reikia rūšiavimo konteinerių, kad visi atliekų turėtojai turėtų reikiamas atliekų rūšiavimo priemones.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Savivaldybės ataskaitose bei Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje viešinamus duomenis apie komunalinių paslaugų sistemos organizavimą Savivaldybėje, duomenis apie atliekų turėtojus, atliekų surinkimo ir rūšiavimo priemones.</p> <p><u>Atvejo / situacijos tyrimas</u> Seniūnijų ir PRATC apklausų rezultatų analizė. Įvertinome surinktus duomenis ir apklausos atsakymus, juos apibendrinome.</p>	atliekų rūšiavimas
3. ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ ĮGYVENDINIMAS		
3.1. Ne visos Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytos užduotys įvykdytos	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti, lyginti, analizuoti Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planas, Savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2015-2020 m., parengtos ataskaitos, Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateikti duomenys.</p> <p><u>Pokalbis</u> Apklausėme Architektūros ir paveldosaugos skyriaus darbuotoją, siekdami nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo užduočių įgyvendinimo rezultatus.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Valsybinį atliekų tvarkymo ir Savivaldybės atliekų tvarkymo planus, Savivaldybės ataskaitas. Analizavome Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateiktus duomenis apie Savivaldybės atliekų plano užduočių vykdymą.</p> <p>Įvertinome ir apibendrinome surinktus duomenis.</p>	Nustatyti ir įvertinti, ar vykdomos Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys
3.2. Nevertinta pažanga prioritetišose atliekų tvarkymo srityse	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti, lyginti, analizuoti Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planas, Savivaldybės atliekų tvarkymo planas 2015-2020 m., parengtos ataskaitos, Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateikti duomenys.</p> <p><u>Pokalbis</u> Apklausėme Architektūros ir paveldosaugos skyriaus darbuotoją, siekdami nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo prioritetų įgyvendinimo rezultatus.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Valsybinį atliekų tvarkymo ir Savivaldybės atliekų tvarkymo planus, Savivaldybės ataskaitas. Analizavome Architektūros ir paveldosaugos skyriaus pateiktus duomenis apie Savivaldybės atliekų plano atliekų tvarkymo prioritetų vykdymą.</p> <p>Įvertinome ir apibendrinome surinktus duomenis.</p>	Nustatyti ir įvertinti, ar įgyvendinami komunalinių atliekų tvarkymo prioritetai, vertinant pažangą
3.3. Neatsiskaityta už Savivaldybės AT plano 2015-2020 m. įvykdymą	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti Savivaldybės tarybos sprendimai, peržiūrėtos Savivaldybės tinklapyje viešinamos ataskaitos ir kita informacija.</p> <p><u>Pokalbis</u> Apklausėme Architektūros ir paveldosaugos skyriaus darbuotoją, siekdami nustatyti, ar atsiskaitoma ir kaip atsiskaitoma visuomenei apie Savivaldybės atliekų tvarkymo plano vykdymą.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Savivaldybės ataskaitas, internetiniame tinklapyje viešinamą</p>	Nustatyti, kaip yra atsiskaitoma savivaldybei (visuomenei) apie savivaldybės tarybos sprendimu patvirtinto atliekų tvarkymo plano

	informaciją. Įvertinome ir apibendrinome surinktą informaciją.	vykdymą
4. PRIEŽIŪRA IR KONTROLĖ		
4.1. Ne visos funkcijos perduotos administratoriui	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti Savivaldybės tarybos sprendimai, reglamentuojantys komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Peržiūrėjome ir analizavome Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintą Administravimo sutartį. Apibendrinome analizės rezultatus.</p>	Įvertinti, ar teisingai nustatytas savivaldybei priskirtų funkcijų perdavimas Administratoriui
4.2. Kontrolės funkcijas reikia stiprinti	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Savivaldybės direktoriaus įsakymai dėl skyriaus nuostatų ir pareigybių patvirtinimo.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Nagrinėjome Savivaldybės direktoriaus įsakymus, kuriais patvirtinti Architektūros ir paveldosaugos skyriaus nuostatai ir darbuotojų pareigybės. Įvertinome ir apibendrinome surinktą informaciją.</p>	Nustatyti, ar savivaldybė vykdo atliekų tvarkytojo paslaugos kokybės priežiūrą ir kontrolę, šios paslaugos nepertraukiamą teikimą
4.3. Nerengiama KAT ataskaita ir visuomenės informavimo programa	<p><i>Duomenų rinkimas</i> <u>Dokumentų peržiūra</u> Nagrinėti Savivaldybės tarybos sprendimai, PRATC Savivaldybei teikiami duomenys, Savivaldybės ataskaitos ir kiti duomenys, kurie viešinami Aplinkos apsaugos agentūros tinklapyje, peržiūrėti Savivaldybės tinklapyje viešinami dokumentai ir kita informacija apie komunalinių atliekų tvarkymą.</p> <p><u>Pokalbis</u> Apklausėme Architektūros ir paveldosaugos skyriaus darbuotoją, siekdami nustatyti, ar Savivaldybėje vykdoma komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stebėseną, atliekama analizė, kaip vykdomas visuomenės informavimas.</p> <p><i>Duomenų vertinimas</i> <u>Palyginamoji analizė.</u> Peržiūrėjome ir analizavome Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintas Savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles, PRATC Savivaldybei teikiamas ataskaitas, PRATC metinius pranešimus, peržiūrėjome Savivaldybės tinklapyje viešinamą informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymą. Apibendrinome analizės rezultatus.</p>	Nustatyti, ar atliekų apskaitos duomenys naudojami atliekų susidarymo ir tvarkymo būklės analizei, atliekų tvarkymo tikslų ir užduočių vykdymo priežiūrai, visuomenės informavimui

Vietinės rinkliavos dydžiai, Eurais

	Vietinės rinkliavos pastovioji dalis						Vietinės rinkliavos kintamoji dalis (NT objek., kurie naud. kolekt. kontein.)					
	Iki 2022 m. galioję dydžiai (2018-2021 m.)		Nauji dydžiai (nuo 2022 m.)		Pokyčiai (sk., proc.)		Iki 2022 m. galioję dydžiai (2018-2021 m.)		Nauji dydžiai (nuo 2022 m.)		Pokyčiai (sk., proc.)	
Gyvenamosios paskirties objektai (individualūs namai)	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	10,0	Eur/1 gyv.	15,5	Eur/1 gyv.	5,5	55,0
Gyvenamosios paskirties objektai (butai)	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	12,9	Eur/1 gyv.	20,0	Eur/1 gyv.	7,1	55,0
Viešbučių paskirties objektai	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	2,5	Eur/10 m ²	3,9	Eur/ 10 m ²	1,4	56,0
Administracinės paskirties objektai	1,9	Eur/ 10 m ²	2,4	Eur/ 10 m ²	0,5	26,3	1,2	Eur/10 m ²	1,9	Eur/ 10 m ²	0,7	58,3
Prekybos paskirties objektai	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	2,2	Eur/10 m ²	3,3	Eur/ 10 m ²	1,1	50,0
Paslaugų paskirties objektai	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	4,2	Eur/10 m ²	6,4	Eur/ 10 m ²	2,2	52,4
Maitinimo paskirties objektai	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	6,9	Eur/10 m ²	10,6	Eur/ 10 m ²	3,7	53,6
Transporto paskirties objektai	0,6	Eur/ 10 m ²	0,8	Eur/ 10 m ²	0,2	33,3	2,3	Eur/10 m ²	3,6	Eur/ 10 m ²	1,3	56,5
Garažų paskirties objektai (juridinių asmenų)	0,6	Eur/ 10 m ²	0,8	Eur/ 10 m ²	0,2	33,3	0,4	Eur/10 m ²	0,7	Eur/ 10 m ²	0,3	75,0
Garažų paskirties objektai (fizininių asmenų)	1,9	Eur/1 objek.	2,4	Eur/1 objek.	0,5	26,3	1,5	Eur/1 objek.	2,3	Eur/ k.	0,8	53,3
Gamybos, pramonės paskirties objektai:	0,6	Eur/ 10 m ²	0,8	Eur/ 10 m ²	0,2	33,3	1,1	Eur/10 m ²	1,6	Eur/ 10 m ²	0,5	45,5
Sandėliavimo paskirties objektai	0,6	Eur/ 10 m ²	0,8	Eur/ 10 m ²	0,2	33,3	0,4	Eur/10 m ²	0,6	Eur/ 10 m ²	0,2	50,0
Kultūros paskirties objektai	1,1	Eur/ 10 m ²	1,5	Eur/ 10 m ²	0,4	36,4	0,3	Eur/10 m ²	0,5	Eur/ 10 m ²	0,2	66,7
Mokslo paskirties objektai	1,1	Eur/ 10 m ²	1,5	Eur/ 10 m ²	0,4	36,4	0,4	Eur/10 m ²	0,6	Eur/ 10 m ²	0,2	50,0
Gydymo paskirties objektai	2,7	Eur/ 10 m ²	3,5	Eur/ 10 m ²	0,8	29,6	1,9	Eur/10 m ²	2,9	Eur/ 10 m ²	1,0	52,6
Poilsio paskirties objektai	2,2	Eur/ 10 m ²	2,8	Eur/ 10 m ²	0,6	27,3	2,3	Eur/10 m ²	3,5	Eur/ 10 m ²	1,2	52,2
Sporto paskirties objektai	1,1	Eur/ 10 m ²	1,5	Eur/ 10 m ²	0,4	36,4	2,0	Eur/10 m ²	3,1	Eur/ 10 m ²	1,1	55,0
Religinės paskirties objektai	0,5	Eur/ 10 m ²	0,6	Eur/ 10 m ²	0,1	20,0	0,8	Eur/10 m ²	1,2	Eur/ 10 m ²	0,4	50,0
Specialiosios paskirties objektai	0,5	Eur/ 10 m ²	0,6	Eur/ 10 m ²	0,1	20,0	1,4	Eur/10 m ²	2,2	Eur/ 10 m ²	0,8	57,1
Sodų paskirties objektai	2,8	Eur/1 objek.	4,0	Eur/1 objek.	1,2	42,9	5,0	Eur/1 objek.	7,7	Eur/1 objek.	2,7	54,0
Žemės ūkio paskirties objektai	0,2	Eur/ 10 m ²	0,2	Eur/ 10 m ²	0,0	0,0	0,3	Eur/10 m ²	0,4	Eur/ 10 m ²	0,1	33,3
Fermų paskirties objektai	1,0	Eur/ 10 m ²	1,2	Eur/ 10 m ²	0,2	20,0	1,5	Eur/10 m ²	2,4	Eur/ 10 m ²	0,9	60,0
Kiti neįvardinti objektai	1,0	Eur/ 10 m ²	1,2	Eur/ 10 m ²	0,2	20,0	1,5	Eur/10 m ²	2,4	Eur/ 10 m ²	0,9	60,0
Netinkami naudoti objektai	5,0	Eur/1 objek.	5,0	Eur/1 objek.	0,0	0,0	-	-	-	-	-	-

Šaltinis - Kontrolės ir audito tarnyba pagal PRATC 2021-10-22 raštą „Dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo“ Nr. S-739.

Seniūnijų apklausa, siekiant surinkti informaciją apie atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugos teikimą seniūnijose, apibendrinimas
Informacija apie atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugas seniūnijose 2020 - 2021 m. (atsakymus pateikė visos 10 seniūnijų)

Eil. Nr.	Klausimas	taip	ne	iš dalies	Komentariai/ pastabos
1	Ar seniūnijoje užtikrintas aprūpinimas mišrių komunalinių atliekų surinkimo priemonėmis?	8			2 Konteinerių neturi dalis Jūzintų seniūnijos atokių vienkiamų gyventojų ir nepastoviai gyvenantys asmenys. Pandėlio seniūnijoje gaunama pavienių gyventojų skundų, kad neturi mišrių atliekų konteinerių.
2	Ar seniūnijoje užtikrintas aprūpinimas biologiskai skaidžių atliekų sutvarkymo priemonėmis?	4	3		3 Obelių ir Kamajų seniūnijose ne visi gyventojai turi kompostavimo konteinerius. Kaimiškoji seniūnija nurodo, kad reikalingi konteineriai, kur gyventojai galėtų išmesti kitas biologiskai skaidžias atliekas, bei reikalingi konteineriai prie kapinių. Pandėlio seniūnija nurodė, kad biologiskai skaidžių atliekų sutvarkymo priemonės (konteineriai) buvo dalinami gyventojams, bet jų poreikis dar išlieka. Taip pat nurodo, kad trūksta informacijos kur tokius konteinerius būtų galima įsigyti individualiai. Kriaunų seniūnija nurodė, kad dalis gyventojų turi patys įsirengę kompostavimo vietas ir ten kompostuoja.
3	Ar seniūnijoje užtikrintas aprūpinimas antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalų, įskaitant pakuočių atliekas) rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis?	9			1 Pandėlio seniūnija nurodė, kad gaunama nusiskundimų, kad dalis gyventojų neturi rūšiavimo konteinerių. 2022 m. pradžioje pasikeitus atliekų išvežimo rangovui, gauta labai daug nusiskundimų dėl neišvežtų konteinerių.
4	Ar seniūnijoje yra galimybė atiduoti buitįje susidarančias statybines atliekas ir naudotų padangų atliekas?	2	7		1 Per metus du kartus (pavasari ir rudenį) iš gyventojų jų gyvenamojoje vietoje surenkamos automobilių padangos (ne daugiau kaip 5). Statybines atliekas surenkamos tik atliekų surinkimo aikštelėse Roiškio mieste ir Pandėlio sen. Pandėlio seniūnija nurodo, kad jos teritorijoje, Pandėlio vs. (šalia Pandėlio miesto) yra PRATC stambiagabaričių atliekų surinkimo aikštelė, kur tokias atliekas galima priduoti. Problema išlieka tik su žemės ūkio technikos panaudotomis padangomis, kurių šioje aikštelėje neprima. Kriaunų seniūnija nurodo, kad jų teritorijoje nėra galimybės atiduoti statybinių atliekų, padangų.
5	Ar seniūnijoje yra galimybė atiduoti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių ir kitas komunalines atliekas?	3	2		5 Per metus du kartus (pavasari ir rudenį) iš gyventojų jų gyvenamojoje vietoje surenkamos baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių ir kitas komunalines atliekas. Pandėlio seniūnija nurodė, kad didžiagabaričių atliekos renkamos kartą per ketvirtį, apvažiavimo būdu. Tačiau dažniausiai per vieną dieną iš visų gyventojų surinkti šios rūšies atliekas nespėjama. Taip pat šios rūšies atliekas galima priduoti Pandėlio didžiagabaričių atliekų surinkimo aikštelėje. Juodupės seniūnija nurodė, kad nėra galimybės atiduoti baldų, elektros ir elektroninės įrangos, baterijų ir akumuliatorių, kitų komunalinių atliekų, išskyrus smulkias elektronikos priemones.
6	Ar seniūnijoje yra galimybė atiduoti buitįje susidarančias pavojingas atliekas (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas)?	2	7		1 Per metus du kartus (pavasari ir rudenį) iš gyventojų jų gyvenamojoje vietoje surenkamos buitįje susidarančios pavojingos atliekos (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas). Pandėlio seniūnija nurodė, kad atliekos renkamos apvažiavimo būdu pagal iš anksto skelbiamą grafiką. Tačiau gyventojai skundžiasi, kad per retai ir, kad apie tai trūksta informacijos.
7	Ar seniūnijoje komunalinės atliekos visada surenkamos pagal nustatytą grafiką?	9			1 Kaimiškoji sen. nurodė, kad bendri atliekų konteineriai prie daugiabučių namų Kavoliškyje kartais būna perpildyti. Pandėlio seniūnija atsakė, teigiamai, tačiau nurodė, kad pasitaiko atvejų, kad atliekų surinkėjas dėl tam tikrų priežasčių neištuština konteinerių arba per iš anksto nurodytą laiką nespėja to padaryti. Juodupė seniūnija nurodo, kad seniūnijoje fiksuojami atvejai, kai nesilaikoma atliekų surinkimo grafiko (vidutiniškai 3 kartus per metus).
8	Ar seniūnija iš gyventojų ir jos teritorijoje veiklą vykdančių juridinių asmenų gauna skundų, pastabų, pasiūlymų dėl atliekų tvarkymo?	3	5		2 Pastabas nurodė Kaimiškoji sen. dėl perpildytų antrinių žaliavų konteinerių ir Jūzintų sen. dėl didžiagabaričių atliekų išvežimo. Pandėlio seniūnija nurodė, kad iš gyventojų dažniausiai gaunama skundų ir pretenzijų dėl laiku neišvežtų atliekų. Tikslaus skundų skaičiaus nepateikia, nes tokio pobūdžio skundai dažniausiai gaunami žodžiu ir jie neregistruojami, bet vidutiniškai per mėnesį suklaukiama 1 - 2 nusiskundimų. Kriaunų seniūnija nurodė, kad vasaros sezono metu seniūnijoje gausu poilsiautojų, todėl pagausėja ir atliekų. Seniūnija darbininkų pagalba stengiasi išrūšiuoti atliekas, nes lankytojai ne visada tinkamai rūšiuoja atliekas, o seniūnijai reikia susimokėti. Juodupės seniūnija nurodė, kad gauna skundų, 2020 m. - 4, 2021 m. - 5. Dėl gyventojų stambiagabaričių atliekų netinkamo sandėliavimo (gyventojai prie atliekų surinkimo aikštelių priveža baldų, elektros ir elektroninės įrangos, automobilių remonto detalių, plastiko, kitų komunalinių atliekų).
9	Kokios problemos kyla seniūnijoje atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugų teikimo srityje?	X	X	X	Problemos Kaimiškojoje sen. kyla dėl prie konteinerių paliekamų stambiagabaričių atliekų ir kt. atliekų. Dėl to susidaro netvarka atliekų tvarkymo aikštelėse. Jūzintų seniūnija nurodė, kad 2022 metais pasikeitus antrinių žaliavų vežėjui nesilaikoma grafiko, siunčiami laiški su pažadais, kurie nevykdomi. Kamajų seniūnijoje - kapinių patvoriuose metami seni paminklai ir antkapiai. Pandėlio seniūnija nurodo, kad yra problemų dėl nelaukiamų konteinerių, dėl jų trūkumo, taip pat nurodo, kad didelė problema išlieka žemės ūkyje susidarančiomis atliekomis (plėvelė nuo šieno rulonių, žemės ūkio technikos naudotos padangos). Gyventojams trūksta informacijos kaip tokias atliekas tvarkyti ir kur jas padėti. Kriaunų seniūnija nurodė, kad jos gyventojai pageidauja stogų dangos asbesto surinkimo ir išvežimo paslaugos. Juodupės seniūnija pageidauja, kad Juodupės mieste būtų įrengta stambiagabaričių atliekų surinkimo aikštelė.
10	Jūsų nuomone, kaip būtų galima patobulinti atliekų tvarkymo ir surinkimo paslaugas Jūsų seniūnijoje? (nurodyti pastabose)	X	X	X	Prie pagrindinių kapinių pastatyti biologiskai skaidžių atliekų konteinerius, nupirkti jų aptarnavimo paslaugą. Sutarčių dėl atliekų išvežimo tobulinimas, įtraukiant sankcijas, dėl nevykdytų įsipareigojimų. Prieš sudarant sutartis su vežėjais informuoti seniūnijas. Pastatyti prie esamų konteinerių biologiskai skaidžių atliekų konteinerius, kuriuose būtų dedamos biologiskai skaidžios atliekos, taip sumažėtų prie konteinerių paliekamų atliekų. Taip pat numatyti papildomas (apmokamus) surinkimus didžiagabaričių atliekoms, paliktoms prie konteinerių. Biologiskai skaidžių atliekų konteinerius (didelius) reikia statyti ir prie kapinių. Pandėlio seniūnija nurodo, kad reikia daugiau viešinimo ir informacijos sklaidimo apie atliekų rūšiavimą ir apie jų surinkimą. Kriaunų seniūnija nurodo, kad vasaros sezono metu i atliekų išvežimas iš atliekų aikštelių galėtų būti dažnesnis. Juodupės seniūnija nurodė, kad Juodupės mieste būtų įrengus stambiagabaričių atliekų surinkimo aikštelę, problemos turėtų išsispęsti.
	Kitos pastabos, pasiūlymai.	X	X	X	Kriaunų seniūnija nurodo, kad jos kolektyvas, veikiančių kaimo bendruomenių savanoriai, kiekvienais metais dalyvauja akcijoje „Darom“ ir renka šiukšles iš pakelių, aikštelių, viešų teritorijų. Surenkama ne daug, nei mažai įvairių atliekų. Išskyla problema, kur tas atliekas dėti, nes už jas reikia susimokėti ir vežėjai nenori paimti.